

Det grønne >>>>>> >>>>>> kompasset

Veien til 2030 og 2050

40

41

42 Innhold

43	DET GRØNNE KOMPASSET - veien til 2030 og 2050	3
44	2. Klimakrisen	4
45	2.1.1 Sirkulær økonomi	5
46	2.1.2 Delingsøkonomi	6
47	2.1.3 Skatt- og avgift i et klimaperspektiv	7
48	2.2 Energi	8
49	2.2.1 Vindkraft.....	8
50	2.2.2 Solenergi.....	9
51	2.2.3 Energieffektivisering	10
52	2.2.4 Energimarked	11
53	2.2.5 Olje og gass.....	12
54	2.2.6 Hydrogen	14
55	2.3 Transport.....	16
56	2.3.1 Landtransport.....	16
57	2.3.2 Luffart.....	17
58	2.3.3 Sjøtransport	18
59	2.3.4 Kollektivtransport	19
60	2.4 Industri og næringsliv	20
61	2.4.1 Karbonfangst- og lagring (CCS).....	21
62	2.5 Andre utslippskilder	22
63	2.5.1 Landbruk	22
64	2.5.2 Oppvarming	22
65	2.5.3 Avfall	23
66	2.6 Norges internasjonale ansvar	24
67	2.6.1 Klimabistand og klima flyktninger	24
68	3 Naturkrisen	25
69	3.1.1 Naturens verdi	26
70	3.1.2 Oppfølging av FNs naturavtale	26
71	3.1.3 Naturregnskap	27
72	3.2 Hav	28
73	3.2.1 Fiskeri og oppdrett	29
74	3.2.2 Bunntråling.....	29
75	3.2.3 Gruvedrift på havbunnen	30
76	3.2.4 Havvind.....	31
77	3.3 Skog og myr.....	31
78	3.3.1 Skogdrift	32

79	3.3.2	Naturskog	32
80	3.3.3	Tap av artsmangfold	33
81	3.3.4	Dyrearer	33
82	3.3.5	Planter	34
83	3.4	Areal.....	35
84	3.4.1	Arealforvaltning.....	35
85	3.4.2	Landbruk.....	36
86	3.4.3	Grønne lunger og marka	37
87	3.4.4	Urfolks rett til naturen	37
88	3.5	Land.....	38
89	3.5.1	Mineraler.....	38
90	3.5.2	Hytte	39
91	3.5.3	Transport.....	41
92	3.5.4	Vannkraft og vassdrag	42
93	4.	AUFs klimabudsjett.....	43
94	4.1	Olje og gass.....	44
95	4.2	Transport.....	44
96	4.3	Industri og bergverk.....	44
97	4.4	Jordbruk.....	45
98	4.5	Avfall	45
99	4.6	Oppvarming av bygg	45
100	5.	Veien mot 2050.....	45

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116 **DET GRØNNE KOMPASSET - veien til 2030 og 2050**

117

118 Vi lever i en verden hvor global usikkerhet er blitt en del av hverdagen. Klimaendringer og
119 naturødeleggelser utgjør to av de største krisene vår verden står overfor, med dype og langtrekkende
120 konsekvenser for mennesker, dyr og økosystemer globalt. Disse krisene er ikke isolerte fenomener; de
121 er dypt sammenknyttet. Den ene krisen kan ikke løses uten den andre.

122 AUF mener at disse krisene er grunnleggende urettferdige, da de som rammes hardest er de som har
123 minst skyld for krisene verden nå står i. Dette programmet er utformet for å peke på hvilke valg vi må
124 ta for å bekjempe klimakrisen frem mot 2030 og 2050, ikke bare som en miljømessig nødvendighet,
125 men også som en kamp for å sikre alle mennesker gode og trygge liv. Samtidig som vi skal begrense
126 og reversere klimaendringenes skadelige effekter, må vi også arbeide for å bevare og rehabilitere vår
127 naturarv. Norges landskap og biologiske mangfold er uvurderlige, og dets vern er avgjørende for vår
128 felles velferd og identitet.

129 Vi står ved et veiskille der valgene vi tar ikke bare vil forme vår fremtid, men også livene for
130 kommende generasjoner. Det finnes ikke lengre et valg mellom å handle eller ignorere, valgene
131 fremover er om hvordan vi skal handle. AUFs mål er å utforme løsninger som ikke bare adresserer de
132 umiddelbare truslene, men som legger grunnlaget for et rettferdig og bærekraftig samfunn i fremtiden.
133 Et samfunn der forurenser betaler, der det alltid lønner seg å velge klimavennlige løsninger, og hvor
134 natur- og miljøhensyn veier tungt i alle politiske beslutninger.

135 I dette programmet presenterer AUF en beskrivelse av hvordan veien til 2030 og 2050 ser ut. Det er
136 fortsatt mulig å endre samfunnet til å møte dagens utfordringer og sikre at alle mennesker har
137 mulighet til å leve gode og trygge liv, uavhengig av hvor de kommer fra. Dette er vår tids viktigste
138 prosjekt, og det er med et tydelig grønt kompass vi nå setter kursen fremover.

139

140 **2. Klimakrisen**

141 Vi lever i en tid der hverdagen til folk preges av flere kriser. Mange kjenner på en større utrygghet og
142 bekymring for fremtiden som er i vente. AUF sitt viktigste mål er å sørge for at alle mennesker skal
143 kunne leve gode og trygge liv. En forutsetning for å lykkes med dette er å løse klimakrisen, som
144 rammer mennesker over hele verden her og nå. Både gjennom naturkatastrofer som tar menneskeliv
145 og sender folk på flukt, men også gjennom mulighetene det tar fra dagens unge.

146 Klimakrisen er grunnleggende urettferdig, for den rammer de som har minst skyld i den.

147 Konsekvensene av klimakrisen har vært kjent i lang tid, men på tross av dette har ikke Norge eller
148 verden gjort nok for å stanse klimaendringene. Hvert eneste år samler verden seg til klimatoppmøte
149 for å finne løsninger, uten at det fører til reell handling. AUF mener tiden er inne for at ord endres til
150 handling i klimapolitikken. I årene fremover må hele samfunnet endres og tilpasses tiden vi lever i. Vi
151 trenger et samfunn skapt for dagens utfordringer som kan løse klimakrisen og skape bærekraftige
152 løsninger for fremtiden.

153 Det finnes ikke noe annet alternativ enn å løse klimakrisen om vi skal kunne leve gode og trygge liv
154 også i fremtiden. Konsekvensen om vi feiler er katastrofale for både menneskeliv, dyreliv og naturen.

155 Likevel trenger det ikke å ende slik, det er fremdeles mulig å løse klimakrisen. Derfor mener AUF at
156 valgene vi tar fremover ikke skal handle om vi skal løse klimakrisen eller ikke, men om hvordan vi skal
157 gjøre det. Klimakrisen kan gi store menneskelige tap, men det kan også gi store muligheter. Når vi i
158 tiden fremover skal endre samfunnet for å stoppe den globale oppvarmingen så gir det oss muligheter
159 til å utforme et klimavennlig samfunn hvor alle har like muligheter. Det er ikke enkeltmennesket sitt
160 ansvar alene å løse klimakrisen, men alle kan bidra om samfunnet legger til rette for det. Det
161 fornybare samfunnet må bygges på prinsippene om at forurensere betaler, og at det alltid skal lønne
162 seg å velge klimavennlig.

163 AUFs prinsipper bygger på en sosialdemokratisk tankegang om at alle mennesker skal ha de samme
164 mulighetene. Uavhengig av hvor du bor i verden skal alle kunne leve trygge og gode liv, og å løse
165 klimakrisen handler om nettopp dette. Konsekvensene av klimakrisen er at mennesker drives på flukt,
166 lokalsamfunn ødelagt og mange mister muligheter til å leve et verdig liv.

167 Klimakrisen er dypt urettferdig. Norge og andre land har tjent store penger på utslipp som har bidratt til
168 klimakrisen, som rammer det globale sør hardest. Landene som har bidratt mest til klimaendringene,
169 har det største økonomiske og juridiske ansvaret for å løse dem. Ved å løse klimakrisen tar vi ansvar
170 for at dagens og fremtidige generasjoner skal få like muligheter som de før dem. Veiskillet vi står ved
171 nå vil påvirke mennesker over hele verden i all fremtid. En bedre fremtid er mulig, men det krever at
172 alle avgjørelser vi tar er basert på et tydelig grønt kompass som viser vei frem mot 2030 og 2050.

173

174

175

176 **2.1.1 Sirkulær økonomi**

177 For å sikre mindre klimagassutslipp og mindre skader på naturen må økonomien være sirkulær. Det
178 betyr at alle ressurser vi tar i bruk produseres og forbrukes på en måte som gjør at de ikke går tapt. På
179 den måten går ressursene i sirkler. I dag er husholdningers forbruk en stor del av verdens
180 klimagassutslipp. AUF mener at den sirkulære økonomien må være en bærebjelke i norsk økonomi.

181

182 Vi må vekk fra bruk- og kast samfunnet og over i fornybarsamfunnet. For å sikre at vi bruker mindre
183 ressurser og gjenbruker mer trenger vi lengre holdbarhet på produktene, og at avfallet vårt brukes til å
184 skape nye ressurser heller enn å kastes. Folk har ulik tilgang på bruktbutikker, samtidig som fast
185 fashion skjeder dumper priser som gjør det lettere for folk med dårligere økonomi å handle der. For å
186 stimulere til en sirkulær økonomi må vi gjøre det lettere for alle å ta sirkulære valg i hverdagen. Det
187 innebærer at det blir billigere å kjøpe brukt, heller enn å kjøpe nytt samtidig som det må stilles krav til
188 næringslivet.

189

190 AUF vil:

- 191 • Gjøre det billigere å reparere enn å kjøpe nytt, samt fjerne moms på reparasjoner og utleie av
192 klær, tur- og sportsutstyr, verktøy og elektronikk
- 193 • Gi insentiver til oppstart av reparasjonsverksteder for forbruksvarer og bygge opp en hel
194 næring rundt reparasjon av varer
- 195 • Fjerne momsen på salg av brukte forbruksvarer, som for eksempel klær
- 196 • Ha panteordninger på glass, metall, elektronikk og andre forbruksvarer med stort miljømessig
197 fotavtrykk
- 198 • Innføre tydelige krav om bærekraft ved offentlig innkjøp av klær og tekstiler, og legge til rette
199 for leie av klær i det offentlige
- 200 • Stille krav til at bedrifter prioriterer produktdesign som øker gjenbruket og graden av
201 materialgjenvinning
- 202 • Stille krav til åpenhet fra produsentene om innhold, arbeidsforhold og miljøkonsekvenser
203 knyttet til produksjonen
- 204 • Utvide reklamasjonsretten i sammenheng med nye myndighetssatte holdbarhetsgarantier og
205 åpne for at staten kan forby salg av enkelte produkter som ikke holder holdbarhetsgarantier
- 206 • Det skal innføres et nasjonalt mål om reduksjon av materialforbruket
- 207 • Ha minimumskrav på tilgang på reservedeler på varer som ikke er forbruksvarer

208
209
210

211 **2.1.2 Delingsøkonomi**

212 Delingsøkonomi går ut på at mennesker kan låne eller leie eiendeler heller enn å kjøpe eget. Dette
213 bidrar til mindre forbruk av ressurser, enten det er snakk om biler, verktøy, klær eller datautstyr.

214

215

216 På dette området ligger Norge bak en rekke andre land, og det må legges til rette for å enklere dele
217 eiendeler. For å sikre mindre forbruk og mindre utslipp ønsker AUF at deling skal bli en naturlig del av
218 hverdagen. Et eksempel på et tiltak innen delingsøkonomi er bilkollektiv. Flere av de som bor i byer og
219 tettsteder med godt kollektivtilbud har ikke behov for egen bil i hverdagen. Bilkollektiv vil dermed føre
220 til mindre miljøbelastning samt spare medlemmene for kostnader.

221

222 AUF vil:

- 223 • Stille krav om bilkollektiv i tilknytning til nye boligprosjekter, samt legge til rette for bilkollektiv i
224 alle tettsteder der det er mulig
- 225 • gjøre det enklere å etablere plattformer for deling av for eksempel bil, idrettsutstyr og mat
- 226 • Innføre delingsøkonomi i større grad i kommunal virksomhet
- 227 • At statlige organer skal i samarbeid med partene i arbeidslivet, lage en plan for et organisert
228 arbeidsliv i delingsøkonomien for å sikre et trygt og anstendig arbeidsliv
- 229 • Sørge for flere ordninger for utlån av fritidsutstyr og styrke utstyrssentralene til å omfatte
230 langtidsutlån av idrettsutstyr til idrettslag
- 231 • Legge til rette for at delingsøkonomien kan komme inn i markedet som enda ikke er etablert i
232 dag.

233
234
235

236 **2.1.3 Skatt- og avgift i et klimaperspektiv**

237 Over de neste tiårene skal Norge kutte millioner av tonn med klimagassutslipp for å bli et
238 karbonnøytralt samfunn. En slik omstilling vil ikke være mulig uten en omlegging av den økonomiske
239 politikken som føres fra nasjonalt hold.

240 AUF mener at hovedformålet med skatte- og avgiftssystemet skal være å finansiere statens utgifter og
241 det solide velferdssystemet vi har bygd opp i Norge. Samtidig benytter vi skattesystemet til å oppnå
242 gitte politiske mål, som å føre en progressiv skattepolitikk som fordeler økonomiske ressurser og
243 minsker forskjeller mellom folk.

244 AUF er kritiske til å bruke skatter som et verktøy for å nå klimamålene Norge har satt seg. Rundt om i
245 verden ser vi nasjoner bruke skattesystemet for å verne om sin egen økonomi. I USA har innføringen
246 av Inflation Reduction Act ("IRA"), en enorm skattesubsidie-pakke, ført til usunn handelskonkurrans
247 og legger opp til en proteksjonistisk tankegang fremfor sunn global handel og konkurranse. Et slikt
248 grep fører kun til et skattesubsidie-løp der ulike land vil overby hverandre om å tilby de mest attraktive
249 skattesubsidiene for næringsliv og industri, ikke ulikt det vi har sett om internasjonale skatteparadiser.
250 Dersom en slik politikk får føre frem vil det uthule selve fundamentet i skattesystemet, der målet går
251 fra å finansiere velferdsstaten til å løpe kapitalens ærend.

252 AUF mener det er viktig å skille mellom skatter og avgifter som verktøy for å nå politiske mål. Mens
253 hovedformålet til skattene skal være å sikre inntekter til staten og minske økonomiske forskjeller, kan
254 avgifter benyttes til å endre atferd i en ønsket retning. På veien mot 2030 og 2050 må derfor
255 avgiftssystemet benyttes aktivt for å få ned utslipp. Forurensere betaler er et viktig prinsipp for AUF - de
256 som forurensere må forvente å få økt avgiftsbyrde i årene fremover samtidig som de som velger grønt
257 vil skånes for eller få reduserte avgifter.

258 Samtidig er det viktig å erkjenne at avgifter er en flat skatt, som rammer alle uavhengig av størrelse på
259 lommebok. Derfor må det ved innføring av nye eller skjerpning av eksisterende avgifter tas hensyn til de
260 med de laveste inntektene og legge til rette for en politikk som gjør det mulig for alle lag av samfunnet
261 å ta grønne valg.

262

263 AUF vil:

- 264 • Hovedformålet til dagens skattesystem- og avgiftssystem skal være å finansiere
265 velferdsstaten og forminske økonomiske forskjeller mellom folk.
- 266 • Skattesubsidier skal ikke benyttes for å nå klimamålene, og Norge skal benytte sin rolle
267 internasjonalt til å motarbeide skattesubsidie-løp som uthuler dagens skattesystem.
- 268 • Forurensere betaler er et grunnleggende prinsipp i avgiftspolitikken.
- 269 • Skjerpe avgiftene ovenfor de som forurensere, og benytte inntektene til å innføre grønne
270 investeringspakker og insentivordninger for folk og næringsliv som velger klimavennlige
271 løsninger og gjør grønne investeringer.
- 272 • Vurdere progressive avgifter der det er hensiktsmessig, og ikke pålegge lavtlønnede en
273 uforholdsmessig stor avgiftsbyrde.
- 274 • Gradvis øke CO2-avgiften for å nå klimamålene, der inntektene i sin helhet omfordes likt ut
275 til alle innbyggere.

276

277

278

279 **2.2 Energi**

280

281

282 **2.2.1 Vindkraft**

283 Norge er et langstrakt land og har en av verdens lengste kystlinjer, dermed har man et stort potensial
284 for vindkraft til havs og på land i dialog med lokale parter. Vindkraft er en av de billigste formene for
285 ren energi, og AUF vil ha en storstilt satsing på videre utbygging av vindkraft, både til havs og på land.
286 Norge og kommunene må bruke sine eierandeler i Equinor og strømselskapene for å bygge ut mer
287 vindkraft.

288

289 AUF vil:

- 290 • At det offentlige også skal eie Norges vindkraftressurser, gjennom innføring av gjenfallsrett på
291 samme måte som på vannkraft
- 292 • Fortsette med en storstilt satsing på utbygging av vindkraft til lands og til havs og utarbeide to
293 egne langsiktige satsning planer for utbygging av vindkraft, en til landbasert og en til
294 havbasert vindkraft
- 295 • Videreføre effektiv grunnrenteskatt på vindkraft på 25% på land samt innføre
296 grunnrentebeskatning på vind til havs
- 297 • Forbedre rammebetingelsene for utbyggingen av vindkraft
- 298 • Forenkle saksbehandlingsgangen knyttet til konsesjonsutdeling av vindkraft på land
- 299 • Stille strenge krav til resirkulering av mineraler og andre komponenter brukt i vindparker
- 300 • At det skal bygges ut mer vindkraft på land, men at dette skal forankres bedre i kommunene,
301 og at man skal stille strenge krav til at eventuelle naturinngrep må reverseres
- 302 • Opprette et statlig vindkraftselskap eller bruke Statkraft til dette, og utvikle vindkraft på samme
303 måte som Norge har utviklet vannkraft
- 304 • At kraftutbygging må bidra til lokale og regionale ringvirkninger i hele utbyggingsfasen
- 305 • At en større del av inntektene fra vindkraft på land skal gå direkte til kommunene

306
307
308

309 **2.2.2 Solenergi**

310 Kombinasjonen av lange sommernetter og kalde vintre med med snø som reflekterer solen gir Norge
311 et unikt klima som egner seg spesielt godt til solenergi. Det må bli lettere for privatpersoner å utnytte
312 energien fra sola i hjemmene sine. AUF vil få til dette ved å gi økonomisk støtte for å investere i
313 solenergi i egen bolig.

314 I tillegg til solkraft på land, finnes det også et potensial for solenergi til havs. AUF vil at det skal forskes
315 videre på muligheten for solenergi til havs i Norge og mulighetene for teknologiekspert, da solenergi er
316 den energikilden som har størst potensial globalt. En utbygging av solenergi, både på land og til havs,
317 er avhengig av en nasjonal satsing og en konkret strategi for å sikre et konkurransedyktig marked.

318

319 AUF vil:

- 320 • Innføre delvis momsfrigjøring for investering i solenergi i egen bolig
- 321 • Styrke støtteordningene for solenergi

- 322 • Fra 2027 innføre krav om solcelletak ved alle nye offentlige bygg der dette er mulig
- 323 • Forbedre plusskundeordningen for å stimulere til solenergiproduksjon i borettslag og sameie
- 324 • Gi offentlig støtte til forskning på og utvikling av flytende solenergi til havs
- 325 • Utarbeide en strategi for utvikling av solenergi til havs og på land

326

327

328

329

330 **2.2.3 Energieffektivisering**

331 Vi er helt avhengig av nok fornybar energi for å dekke Norges energibehov. For å sikre at vi har nok
332 kraft til både husholdninger, viktige infrastrukturer og til industri - og næringsliv er vi helt avhengig av å
333 spare på mer av kraften vår.

334 Omstilling fra fossile energikilder og til elektrifisering er et av de viktigste grepene Norge kan ta for å
335 nå klimamålene frem mot 2030 og 2050. Norge styrer mot et kraftunderskudd, derfor er vi helt
336 avhengig av å ha mer kraft. Den raskeste veien til mer kraft er energieffektivisering. Gjennom mer
337 elektrifisering og energieffektivisering vil man også oppnå en mer stabil forsyning av energi, som vil bli
338 enda viktigere i årene som kommer.

339

340 AUF vil:

- 341 • At det stilles krav og settes mål for energieffektivisering i alle offentlige og private virksomheter
- 342 • At det stilles krav om energiklasse A i alle nye offentlige kontrakter
- 343 • At det stilles krav til energirevisjon av alle yrkesbygg med høyt energiforbruk
- 344 • Enovas mandat må utvikles til å inneholde klare forventninger om å innfri mål for
345 energieffektivisering- og sparing
- 346 • Bevilge mer penger til ENOVA
- 347 • Styrke Enova med økte midler til enøk-tiltak i private husholdninger og åpne for å kunne gjøre
348 stykkevise energioppgradering
- 349 • Flytte hele ansvaret for energieffektiviseringstiltak i husholdninger fra Enova til Husbanken
- 350 • Ha en stor satsing på energieffektivisering, og gi mer midler til forskning på dette

351
352
353

354 **2.2.4 Energimarked**

355 Et godt utbygd strømnnett er vesentlig for å sikre god nok kraftforsyning og dermed også god
356 energieffektivisering. Med et stabilt og sterkt strømnnett trengs det også mindre bruk av fossile
357 energikilder. Dette vil være et viktig bidrag inn i det grønne skiftet som også sørger for at elektrifisering
358 vil bli mer effektivt for byggebransjen og andre næringer som trenger omstilling. Samtidig må det være
359 lave og stabile strømpriser for norsk næringsliv, industri og befolkning for øvrig, slik at strøm blir å
360 foretrekke foran fossile energikilder.

361

362 De siste tiårene har det blitt bygd et stort antall utenlandskabler for å utveksle strøm med våre
363 naboland og resten av Europa og gjør at vi er en del av et større energimarked. Det gir Norge en viktig
364 forsyningsikkerhet på strøm samtidig som det gir mulighet for Norge å eksportere strøm når vi
365 produserer mye og forbruker lite, og importere strøm når vi produserer lite og forbruker mye. Dette er
366 et samarbeid både Norge og Europa er tjent med, som vi også er helt avhengig av for å kunne
367 gjennomføre et grønt skifte som kutter nok utslipp frem mot 2030 og 2050.

368

369 De siste årene har gass og energipriser i Europa steget svært mye, og sammenkoblingen til det
370 europeiske energimarkedet har ført til at prisene på strøm også har steget kraftig i Norge. En høy
371 strømpris er negativt for vanlige folk, og svekker konkurransekraften til kraftkrevende norsk industri.
372 AUF mener at europeisk kraftsamarbeid er viktig og er noe Norge skal fortsette med. Med bakgrunn i
373 det store antallet nye utenlandskabler som har blitt bygd ut de siste tiårene og den svært høye
374 kraftprisen i Europa mener vi likevel at det er viktig å evaluere effekten av kablene før det eventuelt
375 bygges nye. Dersom det i fremtiden blir aktuelt å bygge ut nye utenlandskabler er det en forutsetning
376 at kablene er under statlig eierskap og drift.

377

378 AUF vil:

- 379 • Ha sterk statlig styring av kraft og strømnnett
- 380 • Ikke åpne for utbygging av flere utenlandskabler før effekten av eksisterende kabler er nøye
381 evaluert og strømprisen er under kontroll.
- 382 • At staten skal eie og drifte alle utenlandskabler, også dersom det bygges ut nye i fremtiden.
- 383 • Iverksette en storstilt oppgradering og utbygging strømnettet over hele landet.
- 384 • Oppgradere overføringskapasiteten på strømnettet, så raskt som mulig

385
386
387
388

389 **2.2.5 Olje og gass**

390 Olje- og gassproduksjonen står for en fjerdedel av Norges utslipp. Samtidig er utslippene fra norsk olje
391 og gass i utlandet 10 ganger så høye som norske samlede utslipp. For at Norge og resten av verden
392 skal nå klimamålene vi i fellesskap har forpliktet oss til, er vi nødt til å lykkes i omstillingen fra fossilt
393 brensel til fornybare energikilder. Olje- og gassnæringen gjør i dag store beslag på kraft, penger og
394 kompetanse, som vi trenger for å bygge nye fornybare næringer.

395

396 AUF mener derfor Norge må gjøre seg både økonomisk og energimessig uavhengig av olje og gass.
397 Vi mener dette bør skje innen 2035. Det er en omstilling Norge er godt rustet til å klare. Vi har blant
398 verdens høyest utdannede arbeidsfolk, unike naturressurser og et sterkt trepartssamarbeid som kan
399 sørge for en rettferdig omstilling. Innen 2050 har Stortinget lovfestet at Norge er et lavutslippssamfunn,
400 med nærmest ingen klimagassutslipp. Å utsette den forestående utfasingen av norsk olje og gass nå,
401 vil føre til en dyrere, bråere og krevende omstilling senere. Det er uansvarlig på vegne av kloden og
402 fremtidige generasjoner.

403

404 AUF vil:

- 405 • Gjøre Norge økonomisk og energimessig uavhengig norsk olje og gass innen 2035
- 406 • At det ikke skal gis ytterligere tillatelser til leting og utvinning av olje og gass på norsk sokkel.
- 407 • At sokkelen skal elektrifiseres gjennom utbygging av havvind, og at petroleumsselskapene
408 selv står for minst 80% av kostnadene. Der elektrifisering ikke er lønnsomt mot 2035, skal
409 plattformene nedlegges.
- 410 • Avslutte alle særfordeler for petroleumsindustrien der fellesskapet tar kostnaden for å lete
411 etter og åpne nye felt.
- 412 • Fjerne regnskapsfordelene i petroleumsindustrien.
- 413 • Avskaffe TFO-ordningen
- 414 • Nedsette en oljekommisjon inspirert av Tyskland der målet er en konkret plan for avviklingen
415 av norsk petroleumsindustri.
- 416 • Utarbeide en helhetlig omstillingsplan for alle som jobber direkte og indirekte i oljeindustrien.

- 417 • Utarbeide en langtidsplan for sokkelen som viser hvordan oljenæringen skal fases ut og grønn
418 industri fases inn
- 419 • Legge ned olje- og gassfelt før endt levetid gjennom en styrt avvikling av petroleumsindustrien
- 420 • Innføre tydelige klima- og miljøkrav for Statens pensjonsfond utland, som blant annet
421 utfasning av investeringer i fossile næringer.

422

423 ***Mindretallets dissens ved Julia og Håkon***

424 ***Endre hele kapittel 2.2.5 med følgende***

425

426 ***Olje- og gassproduksjonen står for en fjerdedel av Norges utslipp. Samtidig er utslippene fra***
427 ***norsk olje og gass i utlandet 10 ganger så høye som norske samlede utslipp. For at Norge og***
428 ***resten av verden skal nå klimamålene vi i fellesskap har forpliktet oss til, er vi nødt til å lykkes i***
429 ***omstillingen fra fossilt brensel til fornybare energikilder. AUF mener derfor at Norge på sikt må***
430 ***gjøre seg både økonomisk og energimessig uavhengig av olje og gass. Likevel er olje- og***
431 ***gassindustrien svært viktig for Norge, og for et Europa som står i en energikrig mot Russland.***
432 ***Dyktige arbeidsfolk har skapt en industri som er svært konkurransedyktig, og næringen er***
433 ***fortsatt landets største og viktigste. Derfor må Norge avvikle olje- og gassindustrien over tid på***
434 ***en forutsigbar måte, og i takt med at EUs plan om å utfase bruken av fossil energi.***

435

436 ***AUF vil:***

- 437 • ***På sikt gjør Norge økonomisk og energimessig uavhengig av norsk olje og gass.***
- 438 • ***At det på sikt skal gjennomføres en styrt avvikling av norsk petroleumsindustri .***
- 439 • ***At sokkelen skal elektrifiseres***
- 440 • ***At det ikke skal gis ytterligere tillatelser til leting og utvinning av olje og gass på norsk***
441 ***sokkel***
- 442 • ***Avskaffe TFO-ordningen***
- 443 • ***Fjerne regnskapsfordelene***
- 444 • ***At CO2-avgiften gradvis økes***
- 445 • ***Nedsette en oljekommisjon inspirert av Tyskland der målet er en konkret plan for***
446 ***avviklingen av norsk petroleumsindustri.***
- 447 • ***Utarbeide en helhetlig omstillingsplan for alle som jobber direkte og indirekte i***
448 ***oljeindustrien.***

- 449 • **Utarbeide en langtidsplan for sokkelen som viser hvordan oljenæringen skal fases ut**
450 **og grønn industri fases inn**

451
452
453
454

455 **2.2.6 Hydrogen**

456 Hydrogen seiler opp som en stadig mer aktuell energibærer i Norge og Europa. Hydrogen kan gi
457 Norge inntekter, og bidra til store europeiske klimakutt. Omtrent 96 prosent av alt hydrogen vi
458 produserer i dag er såkalt grått hydrogen, og kommer fra kull, olje eller naturgass, der produksjonen
459 fører til store utslipp. AUF mener derfor det ikke bør satses videre på produksjon av grått hydrogen og
460 at dette bør utfases. I tiden fremover vil det fortsatt være aktivitet på norsk sokkel. Frem til aktiviteten
461 er over mener AUF at Norge bør satse på og produsere blått hydrogen. Det bør også satses mer på
462 produksjon av grønt hydrogen slik at Norge skal kunne ta en ledende rolle i produksjon av fornybar
463 hydrogen.

464

465 AUF vil:

- 466 • Fase ut all produksjon av grått hydrogen i Norge
- 467 • At det skal produseres blått hydrogen så lenge det fortsatt er aktivitet på sokkelen
- 468 • At Norge kun skal satse på produksjon av grønt hydrogen i et langsiktig perspektiv
- 469 • At Norge skal ha en satsing på forskning og produksjon av grønt hydrogen

470

471 ***Mindretallets dissens ved Gaute, Halvor og Håkon:***

472 ***Legge til nytt underkapittel 2.2.7 Kjernekraft fra linje 471***

473

474 ***Arbeiderpartiet har alltid vært en forkjemper for sosial rettferdighet, bærekraft og en sterk***
475 ***offentlig sektor som sikrer at samfunnets felles interesser ivaretas. I møte med dagens***
476 ***klimautfordringer og behovet for en stabil og rettferdig energiforsyning, kan innføringen av***
477 ***små modulære reaktorer (SMR) være et naturlig neste steg.***

478

479

480 **En pålitelig og stabil energiforsyning er avgjørende for å opprettholde velferd og økonomisk**
481 **stabilitet. Alternativitet til å sikre mer konstant bærende energi i det norske strømmettet er å**
482 **bygge ut større deler av norske elvedrag med store naturinngrep. For små modulære reaktorer**
483 **(SMR), som er en nyere teknologi innen kjernekraft, er arealbehovet mye mindre sammenlignet**
484 **med konvensjonelle kjernekraftverk. Et enkelt kraftverk krever ikke større områder enn 1-2**
485 **kvadratkilometer.**

486

487 **Vi går inn i en periode hvor industrien skal elektrifiseres raskt er det et behov for å få på plass**
488 **større trygghet og kapasitet i strømmettet. I dag er det store forskjeller i strømbehovet innenfor**
489 **de ulike strømsone i Norge. SMR-er kan plasseres nærmere der strømmen trengs og**
490 **områder med underskudd på elektrisitet.**

491

492 **I dag står flere selskap klare for å bygge ut i det norske markedet. Å la private utbyggere ta**
493 **regningen og risikoen for bygging av små modulære reaktorer vil være en effektiv måte å**
494 **fremme innovasjon og redusere belastningen på fellesskapets midler. AUF mener det skal**
495 **stilles krav om at dette skjer innenfor rammer som ivaretar samfunnets sikkerhet, miljø og**
496 **rettferdige tilgang til energi.**

497

498 **Håndtering av radioaktivt avfall er en kritisk del av kjernekraftverkets livssyklus, og det er**
499 **viktig at dette blir håndtert på en ansvarlig og sikker måte i regi av statlig kontrollerte**
500 **myndigheter, i samarbeid med driver av kjernekraftverket(ene). De som skaper avfallet, bør**
501 **være ansvarlige for kostnadene ved å håndtere det.**

502

503

504 **AUF vil:**

- 505 • **Åpne for utbygging av små modulære reaktorer i Norge.**
- 506 • **At de som bygger og driver kjernekraftverkene (SMR) skal være primært ansvarlige for**
507 **kostnadene knyttet til håndtering og lagring av radioaktivt avfall.**
- 508 • **Styrke forskning på kjernekraft, blant annet på Kjeller, i Halden og i CERN.**
- 509 • **Utbyggere må ha tilstrekkelig økonomisk styrke til å takle både bygge- og**
510 **driftskostnader, samt potensielle uforutsette hendelser.**
- 511 • **At Norge skal investere i SMR-teknologi kan sette Norge i front innen avansert**
512 **kjernekraftteknologi.**
- 513 • **Norge skal innføre hjemfallsretten for atomkraftverk på lik måte som andre energikilder**

514
515
516

517 **2.3 Transport**

518 Transport står for ca. 30% av norske klimautslipp og transport-omfanget er betydelig økende. For å nå
519 våre mål og forpliktelser på utslippskutt, må transportsektoren bidra gjennom en bærekraftig
520 omlegging til alternative miljøvennlige drivstoff. Det er et statlig ansvar å sørge for at
521 transportsektoren i hele landet kan bidra i den grønne omstillingen. Staten må ligge i forkant av
522 utviklingen, og må sikre forutsigbarhet for næringen gjennom tyngre investeringer i ladeinfrastruktur for
523 transportsektoren og forskning på alternative nullutslipps drivstoff. Gode alternativer må være på plass
524 før man innfører nye restriksjoner for transportsektoren. AUF slutter opp om ambisjonene om
525 betydelige reduksjoner av klimautslipp fra transporten innen 2030.
526 Insentivene for å få til raskere utskifting av tunge kjøretøy må styrkes. Støtte til både elektrifisering og
527 biogass for tunge kjøretøy er tiltak som vil kunne bidra sterkt til reduksjon av klimagassutslipp for
528 transportsektoren frem mot 2030.

529
530
531

532 **2.3.1 Landtransport**

533 Skal vi klare å nå klimamålene og redusere utslippene innenfor veitrafikk, må dagens
534 kollektivløsninger kraftig forbedres, slik at de blir et reelt alternativ.
535 Det er på tide å se på den norske jernbanen mer helhetlig. Alle deler av jernbanen må være samlet
536 under ett, fra togsettets deler til de ansatte. AUF vil at toget skal være mer gunstig, både klimamessig
537 og økonomisk, sammenliknet med bilen. For at toget skal være et reelt alternativ, må prisene på
538 billettene kuttes, og avgangene være mer forutsigbare.
539 Vi må satse mer på å få godstransport bort fra veien og over på sjø og bane, og vi må få folk til å velge
540 kollektivt fremfor bilen. I fremtiden må det utarbeides og bygges jernbane over hele landet, enten det
541 gjelder ferdigstilling av allerede påbegynte jernbaneprosjekter eller utvikling av nye baner.

542

543 AUF vil:

- 544 • At økningen i transportvolumet mellom de store norske byene skal flyttes fra fly til tog.
- 545 • Senke prisen på togreiser betraktelig
- 546 • Samle hele jernbanen i et statlig eid firma
- 547 • Få mer godstransport over på sjø og jernbane

- 548
- Sørge for at toget blir det foretrukne fremkomstmiddelet i alle landsdeler
- 549
- Elektrifisere det allerede eksisterende jernbanenettet i Norge

550

551 ***Mindretallets dissens v/Gaute, Agnete, Fawzi og Aleksandra:***

552 ***Legge til ekstra avsnitt på 542 og ekstra kulepunkt på 550***

553

554 ***AUF mener at en trinnvis utbygging av Nord-Norgebanen er det viktigste enkeltprosjektet for å***
555 ***lykkes med å bygge hele landet sammen i et helhetlig transportsystem. I tillegg bør***
556 ***eksisterende jernbanenett oppgraderes for effektiv og miljøvennlig transportsektoren slik at***
557 ***jernbane blir det foretrukne alternativet til person- og godstransport i fremtiden***

- ***Bygge hele landet sammen i et helhetlig transportsystem gjennom en trinnvis utbygging av Nord-Norgebanen***

560

561

562

563

564

565

566 **2.3.2 Luftfart**

567

568 For distriktsområder med FOT-ruter er flyforbindelser spesielt kritiske. Disse regionene er avhengige
569 av rimelige og pålitelige flyreiser for å sikre tilgjengelighet og opprettholde bosettingen. Overgangen til
570 el-fly vil være avgjørende for å redusere utslippene i disse områdene. Inntil alternative
571 transportmuligheter som for eksempel tog er på plass, bør FOT-rutene unntas fra luksusforbruksskatt
572 på flyreiser for å unngå å belaste innbyggerne urimelig.

573 Dette vil sikre at befolkningen i distriktet fortsatt har tilgang til nødvendige transporttjenester uten å bli
574 økonomisk skadelidende. Endre kulepunkt 4: Innføre en luksusforbruksskatt som gir økte
575 flybillettpriser. Denne skatten skal beregnes etter et karbonbudsjettprinsipp og være progressiv, til:
576 Innføre en luksusforbruksskatt som gir økte flybillettpriser. Denne skatten skal beregnes etter et
577 karbonbudsjettprinsipp og være progressiv- med unntak av FOT-rutene.

578

579

580 AUF vil:

- Arbeide for at det tas i bruk ny teknologi som fører til at norske lufthavner blir lavutslippssoner

- 582 • Etablere produksjonsanlegg i nær tilknytning til de største lufthavnene
- 583 • Elektrifisere og styrke kortbanenettet i Norge.
- 584 • Innføre en luksusforbruksskatt som gir økte flybillettpriser. Denne skatten skal beregnes etter
- 585 et karbonbudsjettprinsipp og være progressiv
- 586 • Innføre en luksusavgift for flyreiser med privatfly i Norge. Små-, seil- og mikrofly unntas fra
- 587 avgiften.
- 588
- 589

590 **2.3.3 Sjøtransport**

591 Passasjer- og godstrafikk til sjøs står for enorme utslipp av farlige klimagasser på verdensbasis.
592 Mange skip, spesielt i godstrafikk, benytter i dag tungolje som drivstoff. Tungolje er et svært grovt
593 drivstoff har et svært stort klimafotavtrykk og slipper i tillegg ut store mengder svovel. Skipenes
594 størrelse og tyngde gjør at selv skip som går på ordinært drivstoff har store utslipp. Norge har blant
595 verdens største handelsflåter og har et særskilt ansvar for å kutte utslipp og vise vei for en
596 klimavennlig skipsfart.

597 Skip til både passasjer og gods blir stadig større, og cruiseindustrien overgår seg selv hvert år med
598 rekordstore skip. Cruiseindustrien kan ha et stort potensiale for turismen i Norge, men utslippene fra
599 både skipet i seg selv og dens passasjerer kan ha stor påvirkning langs vår sårbare kyststripe og
600 unike fjorder. Fremover må det stilles svært strenge krav til drivstoff, størrelse på skip og ilandsetting
601 av passasjerer for å skåne natur og lokalt miljø.

602

603 AUF vil:

- 604 • Forby anløp av skip som går på tungolje/bunkersolje i norske farvann og havner
- 605 • Forby anløp av fossile cruiseskip i norske havner og fjorder innen 2040
- 606 • Arbeide internasjonalt for å få på plass et internasjonalt forbud mot bruk av tungolje/bunkersolje
- 607 • Skjerpe kravene for ilandstigning av passasjer i sårbar natur, ved eksempelvis restriksjoner på
- 608 antall passasjerer
- 609 • Forby cruiseskip over 200 passasjerer på Svalbard
- 610 • Styrke de økonomiske insentivene for å hydrogenifisere og elektrifisere fiskeriflåten, og fartøy
- 611 til bruk i maritime industrier som havbruk, vindkraft og petroleum
- 612 • Forby fart av fossile skip i arktiske farvann innen 2030

613
614
615

616 **2.3.4 Kollektivtransport**

617 Det finnes kollektivtransport i hele Norge. I storbyene er det gjerne buss, tog, trikk, undergrunn og
618 sjøtransport med hyppige avganger, mens det i distriktene ofte kun er et tilbud med begrenset antall
619 avganger. Det er viktig at kollektivtilbudet også i distriktene er et bedre alternativ enn å ha egen bil.

620 Et av tiltakene for å sørge for at unge voksne bruker kollektivtransport, er ved å sikre at lærlinger får et
621 lærlingbevis som gir nasjonale rabatter på kollektivtransport på lik linje som studentbeviset.

622

623 Kollektivtrafikken må sikres forutsigbare rammebetingelser. Et godt og effektivt kollektivtilbud er
624 avgjørende for det grønne skiftet, og god trafikkavvikling i byområdene. Kollektivtrafikken må sikres
625 god fremkommelighet gjennom investeringer i infrastruktur, som for eksempel kollektivfelt hvor buss og
626 taxi har enerett. Taxibransjen er en del av det samlede kollektivtilbudet, og må reguleres slik at det
627 sikres et forsvarlig tilbud i hele landet.

628

629 AUF vil:

- 630 • Kollektivtransporten skal ha enerett i kollektivfeltet
- 631 • Sidestille ungdommer, elever, studenter og lærlinger på rabattordninger i kollektivtransporten
- 632 • Sikre god infrastruktur for kollektivtransporten for å legge til rette for mer bruk både i by og
633 distrikt
- 634 • Sikre et sømløst billettsystem for all kollektivtransport i Norge gjennom et nasjonalt
635 ungdomskort for kollektivreiser
- 636 • Sikre lave priser, og hyppige avganger, for kollektivtransporten i Norge slik at det blir et
637 attraktivt alternativ
- 638 • Innføre et ungdomskort som skal gjelde i hele landet på all kollektivtrafikk for 250 kroner i
639 måneden
- 640 • Innføre gratis kollektivtransport for alle unge under 26 år i fellesferiene fra og med sommeren
641 2025
- 642 • At staten skal ta en større del av regningen for å opprettholde gode tilbud på kollektivtrafikk i
643 distriktene, også der det ikke er lønnsomt

644

645
646
647
648
649

650 **2.4 Industri og næringsliv**

651 Industrien spiller en viktig rolle i veien til å kutte tilstrekkelig med utslipp for å lykkes med det grønne
652 skiftet. Vi avhengig av en industri som kutter utslipp, skaper jobber og samtidig bidrar til å finansiere
653 fremtidig velferd. For AUF er det et viktig mål at Norge skal være et attraktivt sted å drive med industri
654 også i fremtiden. Derfor er det viktig å skape treffsikre ordninger for å hjelpe industrien til å omstille
655 seg, samtidig som det stilles tydelige krav.

656 For å lykkes med en slik omstilling er det viktig at det er tydelige spilleregler for hvordan industrien skal
657 oppnå målet om nullutslipp, samtidig som man holder folk i jobb. Det må være klarhet i hvilke krav
658 som skal stilles til industrien, hvilke hjelpemidler de skal motta for å raskest og best mulig nå målene,
659 og hvilke konsekvenser som skal gjelde dersom man ikke leverer.

660 AUF mener at staten skal kreve at alle norske industriaktører skal utarbeide konkrete, trinnvise planer
661 for hvordan de skal nå målet om nullutslipp. Med å få slike planer på plass vil det være enklere for
662 myndighetene å kunne skape et helhetlig bilde over hvor langt industrien har kommet i
663 omstillingsprosessen. Samtidig som man mer effektivt vil kunne avdekke hvilke områder det behøves
664 mer drahjelp i form av støtteordninger, kompensasjoner eller lån, men også hvor det behøves å legges
665 mer press på aktører som ikke viser vilje til å følge opp målene sine i form av økonomiske sanksjoner.

666 Dagens CBAM regelverk åpner for å importere prosesskramp av omsmeltet i aluminiumsprodukter
667 uten å betale karbontoll for å sørge for mer resirkulering i industrien. Prosesskramp som stammer fra
668 aluminium med høyt CO₂-avtrykk kan dermed importeres uten kostnad til Europa, ettersom
669 definisjonen på resirkulert materiale ikke er festet. Det betyr at høykarbon prosesskramp kan
670 utkonkurrere lavkarbon primær- og resirkulert metall produsert i Europa, og hele hensikten med CBAM
671 forsvinner.

672

673 AUF vil:

- 674 • At alle norske industriaktører skal utarbeide forpliktende, konkrete, trinnvise planer for hvordan
675 de skal nå målet om nullutslipp
- 676 • Enovas punktutslippsprogram «Industri 2050» må styrkes og videreutvikles
- 677 • CO₂-kompensasjonsordningen skal gjelde frem til 2030, etter det skal den erstattes av en
678 grenseskatt på karbon i 2030, i henhold til EUs karbontoll CBAM

- 679 • Klimakravene i CO₂-kompensasjonsordningen må skjerpes, bedriftene må oppfylle alle
680 vilkårene for kompensasjon i ESAs retningslinjer, inkludert vilkåret om at minst 50% av
681 kompensasjonen brukes til konkrete utslippskutt eller energieffektivisering
- 682 • At Norge skal tilslutte seg EUs pågående arbeid med å utvikle CBAM
- 683 • Endre definisjonen på resirkulert materiale i CBAM til å vise at materialet må ha vært i god
684 bruk før det kan smeltes om for å dekke prosesskrap-smutthullet
- 685 • Forby fossil fyring i kvotepliktig sektor innen 2030
- 686 • Benytte det statlige eierskapet til å omstille norsk næringsliv, samt benytte posisjonen som
687 innehaver av verdens største pensjonsfond til å stille klimakrav i selskapene fondet har
688 eierskap i
- 689
- 690
- 691

692 **2.4.1 Karbonfangst- og lagring (CCS)**

693 Karbonfangst- og lagring (CCS) er en teknologi som går ut på å fange CO₂ for å så lagre den på en
694 permanent måte. CCS er avgjørende for å kutte utslipp i de nærmeste årene, AUF mener derfor at
695 dette er noe Norge bør satse stort på.

696 AUF tror det på sikt finnes et potensial i Norge for å skape en verdikjede for CO₂-fjerning. Gjennom
697 CO₂-fjerning kan man fjerne CO₂ direkte fra luften, og det bidrar til negative utslipp. Både CCS og
698 CO₂-fjerning gir gode muligheter til å flytte arbeidsplasser fra petroleumsnæringen, samtidig som det
699 er mulig å lagre CO₂ i uthentet petroleumsreservoarer. AUF mener det er sentralt for Norge å kunne
700 utvikle infrastruktur for CO₂- fjerning og karbonfangst og bruk og lagring (CCU). Denne teknologien
701 tillater allerede fanget CO₂ å bli brukt i nye produkter og er en del av sirkulærøkonomien.

702

703 AUF vil:

- 704 • Innføre en omvendt CO₂ avgift som speiler CO₂avgiften og belønner CO₂ som blir lagret
- 705 • Videreføre og styrke støtten som gis til Enova og andre aktører som driver forskning på CCS
- 706 • Sette et nasjonalt mål på 50 millioner tonn med CO₂-lagring i 2030 og at Norge implementerer
707 EUs Net Zero Industry Act
- 708 • Innføre et lovpålagt krav om karbonretur, som pålegger olje- og gasselskapet å deponere en
709 økende andel karbon som tas opp, tilbake i permanente lager under bakken
- 710 • At Norge skal satse på infrastruktur for karbonfjerning, fangst, utnyttelse og lagring

711
712
713
714

715 **2.5 Andre utslippskilder**

716
717

718 **2.5.1 Landbruk**

719 Jordbruket står for 9,5% av Norges utslipp, hovedsakelig fra metan og lystgass fra husdyr og gjødsel.
720 AUF mener landbrukets rolle i matproduksjon, sysselsetning og nasjonal selvforsyning er svært viktig i
721 dagens geopolitiske situasjon. Norge må øke selvforsyningsgraden og produsere mer kortreist kjøtt og
722 mat overfor importering. AUF vil sikre det norske landbruket, også for framtiden. Det må moderniseres
723 og gjøres konkurransedyktig, med strenge klimakrav og dialog om nødvendige tiltak.

724

725 I tråd med helsedirektorates anbefalinger må man redusere kjøttforbruket til enkeltmennesker, samt
726 sørge for at Norge stanser store mengder import av rødt kjøtt og andre forbruksvarer som kan
727 produseres lokalt. AUF mener det viktig å redusere utslipp i landbruket samtidig som man sørger for at
728 det norske landbruket øker matproduksjonen i hele landet.

729 Derfor mener AUF at en økt moms på kjøtt skal finansiere lavere moms for grønne alternativer. Dette
730 vil justere kostholdet i tråd med anbefalingene, bedre folkehelse og utslippene

731

732 AUF vil:

- 733 • Stille strengere klimakrav i jordbruksavtalen
- 734 • Øke momsen på kjøtt, samtidig som momsen på frukt og grønt reduseres tilsvarende.
- 735 • De matvarene som høyest klimapåvirkning, vil få høyest økning i moms
736 Halvere matsvinnet innen 2030
- 737 • Øke incentiver for å elektrifisere landbruksredskaper, og stille krav til utfasing av fossile
738 maskiner i landbruket

739

740

741

742

743

744 **2.5.2 Oppvarming**

745 Når det kommer til oppvarming finnes det også stort potensial for å kutte klimagassutslipp. Gjennom
746 en omfattende omstilling fra fossile til fornybare energikilder kan vi ta viktige steg i retning av store
747 klimagassutslipp. Dette handler blant annet om en større satsing på fjernvarmeanlegg og andre
748 fornybare energikilder som kan nyttes til oppvarming, som solenergi.

749 Overskuddsvarme fra industriprosesser er en annen oppvarmingskilde verden må bli flinkere til å
750 utnytte som en ressurs. Gjennom de aller fleste industriprosesser blir det dannet termisk energi som et
751 biprodukt. Denne energien kan utnyttes til oppvarming eller som andre energikilder, for eksempel i
752 industrien.

753

754 AUF vil:

- 755 • Legge til rette for flere fjernvarmeanlegg
- 756 • Innføre forbud mot all fossil oppvarming (gass) i eksisterende bygg og til byggeplasser fra
757 2025
- 758 • Endre pris-regelverket for fjernvarme, slik at prisen ligger nærmere produksjonskostnaden
- 759 • Forske mer på muligheten for bruk av spillvarme som energikilde

760

761

762

763 **2.5.3 Avfall**

764 Selv med mer innføring av kildesortering og strengere rutiner for avfallshåndtering ble det fremdeles
765 forbrent 3,7 millioner tonn avfall i Norge i 2022. Forbrenning av avfall fører til utslipp av forurensende
766 stoffer i luften, som er skadelig for miljøet. Flere avfallsforbrenningsanlegg arbeider med å få på plass
767 rensesanlegg som kan bidra til å minske utslippene ved forbrenningsprosessen. Fra 2024 ble det gjort
768 en markant økning i avgiften på forbrenning av avfall i Norge, noe som har ført til utgifter for aktørene
769 som alt har mangel på midler til omstilling, samt bidratt til at mer avfall blir sendt over grensen for å
770 unngå avgiften. For å unngå en slik utvikling ønsker AUF å innlemme avfall i kvotepliktig sektor i
771 Norge.

772

773 AUF vil:

- 774 • Innlemme avfall i kvotepliktig sektor
- 775 • Øke støtten til Klimasats for støtte til metan-reduserende tiltak fra gamle søppelfyllinger
- 776 • Ha en storsatsing på karbonfangst og lagring på de største avfallsanleggene i Norge

- 777
- At alle norske avfallsanlegg skal ta i bruk renseanlegg
- 778
- Belønne klimavennlige driftsmetoder innenfor landbruket
- 779
- Øke bevilgningen til forskningen på klimavennlig landbruk

780
781
782

783 **2.6 Norges internasjonale ansvar**

784 Klimaendringene er en global utfordring som krever internasjonalt samarbeid for å løses. Selv om
785 internasjonale klimaavtaler har påvirket fremgangen mot grønn omstilling positivt, er ikke dagens
786 avtaler ambisiøse eller forpliktende nok. AUF anser det som avgjørende at forpliktende internasjonale
787 klimaavtaler prioriteres høyt i utenrikspolitikken. Det er essensielt at Norge oppfyller sine forpliktelser
788 og handler som en pådriver for at andre land gjør det samme. Dette vil bidra til å styrke den globale
789 responsen på klimaendringene og fremme bærekraftig utvikling på tvers av landegrenser.

790

791 AUF vil:

- 792
- Jobbe for at FNs årlige klimaforhandlinger fører til en reell, juridisk forpliktende avtale med
793 enighet om global nedgang i klimagassutslipp
- 794
- Gå i front og arbeide for at det internasjonale klima- og miljøregelverket blir sterkere ved å
795 innføre flere sanksjoner mot land som ikke leverer på klima- og miljøforpliktelser
- 796
- At Norge aktivt skal legge press på land som har store klimagassutslipp
- 797
- Legge økt press på EU for å redusere antall kvoter og legge vekt på andre virkemidler for å nå
798 målene for klimakutt

799

800

801

802 **2.6.1 Klimabistand og klima flyktninger**

803 Det er verdens fattigste som rammes kraftigst av de enorme konsekvensene klimakrisen fører med
804 seg. Disse landene har hverken økonomien eller teknologien til å beskytte seg mot klimaendringene.
805 Den grønne omstillingen skal være rettferdig, derfor må vi gjøre fornybar energiteknologi til et globalt
806 fellesgode. Innen 2050 har FN anslått at 140 millioner mennesker kan være på flukt som følge av
807 klimakrisen. Likevel anerkjennes ikke mennesker på flukt på grunn av klimaendringer som flyktninger i
808 FNs flyktningkonvensjon. Derfor mener AUF at det må lages en tilleggskonvensjon som omhandler
809 disse og at Norge har en plikt til å ta imot klimaflyktninger.

810

811 AUF vil:

- 812 • At Norge skal arbeide aktivt for at klimaflyktninger skal inkluderes i flyktningkonvensjonen
813 gjennom en tilleggsprotokoll
- 814 • At Norge skal bidra til å sikre energibehovene i alle deler av verden på en bærekraftig måte
- 815 • At Norge skal gjennomføre bistandsprosjekter rettet mot klimaet og finansiere klimatiltak i det
816 globale sør
- 817 • At Norge skal gjennomføre bistandsprosjekter rettet mot klimaet og finansiere klimatiltak i det
818 globale sør

819

820 **3 Naturkrisen**

821 Verden rammes av en naturkrise her og nå. I altfor lang tid har mennesker utnyttet seg av naturen
822 uten å respektere naturens tåleevne. Konsekvensene av det høster vi nå: vi står i fare for å miste
823 enorme mengder natur både i Norge og i hele verden. I naturen henger alt sammen med alt. Tap av
824 dyreliv eller natur vil ikke bare ha konsekvenser for enkelttilfeller, det gir også alvorlige konsekvenser
825 for hele økosystemer. AUF mener derfor at vi må bygge et samfunn som tar vare på naturen og
826 respekterer dens tåleevne.

827 Uten natur vil Norge sitte igjen som et fattigere land med mindre arts mangfold, flere nedbygde
828 områder og færre muligheter for å nyte de fantastiske opplevelsene naturen har å by på. Ytterligere
829 store nedbygginger av natur vil også kunne ha helsemessige konsekvenser for mennesker.
830 Nedbygging av natur gir dårligere luftkvalitet og redusert levestandard for dem som bor i områder hvor
831 naturen ikke lengre er en del av hverdagen.
832 Derfor mener AUF at valgene vi tar fremover ikke skal handle om vi skal verne og ta vare på naturen
833 eller ikke, men hvilken natur vi skal ta vare på.

834 AUF mener at naturen har en egenverdi som ikke kan måles i profitt. Det hadde ikke vært mulig å leve
835 på jorda uten naturen. Den gir oss vann, ren luft, næring, medisin og en rekke andre ressurser. I tillegg
836 gir naturen oss mennesker unike opplevelser som vi bærer med oss hele livet. Naturopplevelser har
837 alltid stått sterkt i norsk kultur, og Norge er i en særstilling med sin fantastiske og varierte natur, med
838 alt fra dype fjorder, høye fjell, store skoger og vakre kystlinjer. Når du går i norsk natur kan du forvente
839 å oppleve roen og stillheten ved å være omgitt av naturlige landskap. Å ferdes i naturen skaper mange
840 følelser, mange føler økt frihet og glede både individuelt og i fellesskap. Disse naturopplevelsene er
841 unike for den flotte naturen i Norge, og er viktig å ta vare på og legge til rette for.

842 Å oppleve norsk natur i dag er ikke det samme som for 100 år siden. Vi mister stadig mer urørt natur
843 og vi ser ikke konsekvensene av menneskelig aktivitet før det er for sent. Dersom vi ikke begynner å
844 verdsette naturens egenverdi vil naturen igjen være en ganske annen om 100 år. Dette mener AUF at

845 vi ikke kan tillate Norges unike natur er uerstattelig og må vernes om av hensyn til både dagens og
846 fremtidige generasjoner. Generasjonene som kommer etter oss fortjener også gode naturopplevelser i
847 norsk natur. Derfor mener AUF at det skal vernes bedre om naturen.

848 Det er ikke mulig å erstatte natur som forsvinner, men det betyr ikke at vi ikke stanse den store
849 ødeleggelsen av natur. Det finnes en fremtid hvor naturen kan beskyttes, et samfunn som respekterer
850 naturens tåleevne, hvor menneskelig aktivitet og natur kan gå hånd i hånd og ikke ødelegge for
851 hverandre. Men det krever at natur og miljø vektet tyngre i valgene vi tar fremover.

852

853

854 **3.1.1 Naturens verdi**

855 Natur- og klimakrisen går hånd i hånd og kan ikke settes opp mot hverandre. Begge må løses for å
856 sikre et trygt liv på kloden i fremtiden. Klimakrisen bidrar også til ødeleggelsen av natur, AUF mener
857 derfor at noe nedbygging av natur kan tillates for å sikre at vi når klimamålene. Det vil derfor være
858 avgjørende at all natur i Norge kartlegges slik at man kan sikre at verdifull natur ikke går til spille ved
859 for eksempel kraftutbygging. Det finnes også store muligheter for å utnytte allerede nedbygget natur
860 ved utbygging av industri. AUF mener derfor at det må legges som prinsipp at utbygging av industri
861 eller annen infrastruktur i hovedsak skal skje i områder hvor naturen allerede er bygget ned og ikke
862 kan restaureres.

863

864 AUF vil:

- 865 • At natur - og miljøhensyn skal tillegges stor vekt ved alle politiske avgjørelser
- 866 • At all natur i Norge skal kartlegges
- 867 • At i spenningsfeltet mellom økonomisk vekst og vern av natur, skal vern veie tyngst
- 868 • I krysningen mellom natur og klima, skal klima veie tyngst. Natur skal som hovedregel
869 beskyttes mot inngrep, unntak kan gjøres om inngrep er avgjørende for å kutte
870 klimagassutslipp
- 871 • At utbygging av ny industri eller infrastruktur i hovedsak skal skje i allerede nedbygget natur
872 som ikke kan restaureres

873

874

875

876 **3.1.2 Oppfølging av FNs naturavtale**

877 Naturkrisen er her nå, og vi taper natur over hele verden. Derfor er det avgjørende at vi handler raskt
878 for å ta vare på naturen vi har igjen, at vi restaurerer den som er ødelagt og at vi begynner å forvalte
879 naturen innenfor dens tåleevne.

880 FNs naturavtale ble inngått i 2022 og gir et rammeverk for naturen som alle land må følge opp.
881 Oppfølgingen av avtalen krever en omlegging av all naturforvaltning i Norge. Vi skal verne 30 prosent
882 av hav- og landområdene våre, restaurere 30 prosent av ødelagte naturområder, og all natur skal
883 brukes på en annen måte enn tidligere; naturen skal komme først.

884

885 AUF vil:

- 886 • Lovfeste mål om å restaurere 30 prosent forringet natur per hovedøkosystem innen 2030 i
887 naturmangfoldlovens formålsparagraf og utarbeide en bindende plan for måloppnåelse
- 888 • Kartlegge forringet natur og sette i gang restaureringstiltak fortløpende
- 889 • Ansvaret for restaurering av natur skal ligge hos både stat, fylke og kommune for å sikre
890 fortgang i restaurering av natur
- 891 • Opprette et restaureringsfond for å restaurere nedbygd natur.
- 892 • Lovfeste mål om 30 prosent representativt vern av natur i naturmangfoldloven
- 893 • Utarbeide en tiltaksplan for å verne 30 prosent av naturen, fordelt på ulike naturtyper på land
894 og i havet innen 2030
- 895 • Kartlegge arealer hvor det er behov for økt vern av underrepresenterte naturtyper og regioner
896 og øke vernet av disse områdene
- 897 • At Norge skal ta ansvar internasjonalt for oppfølging av FNs naturavtale og arbeide med å
898 bygge samarbeid med land for å realisere målene i avtalen

899

900

901

902 **3.1.3 Naturregnskap**

903 Naturregnskap kan brukes til å systematisere kunnskap om naturens goder og tjenester og bidra til
904 bedre beslutninger for å sikre god økologisk tilstand. FN har utviklet en standard for
905 økosystemregnskap som Norge skal levere på, og er forpliktet til via Eurostat. Et naturregnskap
906 inneholder kartfestet kunnskap om økosystemers utbredelse og endring over
907 tid, økosystemers økologiske tilstand og økosystemtjenester. AUF mener naturregnskap vil være et
908 viktig virkemiddel for å bidra til å verne, restaurere og vekte verdien av natur.

909 AUF vil:

- 910 • Ferdigstille et nasjonalt naturregnskap innen 2025 med mål om god tilstand i økosystemene.
911 Naturregnskapet skal være så detaljert at det skal kunne brukes i enkeltsaksbehandling i
912 kommuner, fylker og staten
- 913 • Forankre krav om kommunalt naturregnskap og budsjett i plan- og bygningsloven
- 914 • Kartfeste økosystemtjenester i naturregnskap og utvikle målindikatorer for økosystemtjenester
915 for å sikre god opplysning i plansaker og at økosystemtjenester tas hensyn til i beslutninger
916 om arealbruk
- 917
918
919

920 **3.2 Hav**

921 Norge er en nasjon omgitt av hav, med verdens nest lengste kystlinje og et havområde som er seks
922 ganger større enn landarealet. De norske havområdene huser betydelige og skjøre naturressurser
923 som krever økt beskyttelse. AUF mener det er sentralt for Norge å forvalte havet på en måte som
924 sikrer dagens behov, samtidig som det vises hensyn til bærekraftig utvikling og havets tåleevne. En
925 strategi som inkluderer etablering av flere og bedre marine verneområder er avgjørende for å oppnå
926 dette.

927 Norge har forpliktet seg gjennom FNs havavtale å verne 30 prosent av Norges hav innen 2030. Norge
928 ligger i 2024 langt etter for å nå disse målene og må betydelig trappe opp arbeidet med å verne mer
929 hav. Særlig verdifulle og sårbare områder (SVO) må også kartlegges i detalj og restriksjoner må
930 komme for virksomhet som kan gjøres på disse områdene.

931

932 AUF vil:

- 933 • Verne minst 30% av norske havområder innen 2030
- 934 • Utrede alle havområder definert som SVO-er med tanke på marint vern før det vurderes å
935 igangsettes ny aktivitet i slike områder
- 936 • Etablere petroleumsfrie soner i SVO-er
- 937 • Forby oppdrett, taretråling og bunntåling i verneområder
- 938 • Det skal arbeides aktivt med å bevare mer tareskog langs kysten
- 939 • Utarbeide og iverksette en plan for kartlegging og bevaring av sjøfugl innen 2026
- 940 • Sette i gang et stort prosjekt for å finne plast i havet og rydde denne sammen med aktuelle
941 bedrifter, akademia og klimateknologifondet
- 942

943
944
945

946 **3.2.1 Fiskeri og oppdrett**

947 AUF vil ha en bærekraftig fiskerinæring som forvalter havets ressurser med hensyn til natur og
948 artsmangfold. Oppdrettsnæringen er en raskt voksende næring som skaper mange arbeidsplasser og
949 vil være en viktig inntektskilde for Norge i fremtiden. Likevel er det en rekke utfordringer knyttet til
950 oppdrettsnæringen, da det er en stor belastning på havet. AUF mener det må stilles strengere miljø-
951 og klimakrav til oppdrettsnæringen. Vi må gå over til lukkede oppdrettsanlegg og innføre sanksjoner
952 ved rømminger.

953

954 AUF vil:

- 955 • Redusere svinn og forurensning fra fiskerinæringen
- 956 • Utvikle tryggere fiskeriredskaper for havet og fisken, og sanksjonere hardere ved bruk av
957 ulovlige redskaper
- 958 • Stille strenge krav til åpning av nye oppdrettsanlegg av hensyn til natur og miljøvern
- 959 • Innføre sanksjoner ved rømming fra oppdrettsanlegg og ved anlegg med store
960 dyrevelferdsutfordringer
- 961 • Samarbeide med næringslivet med å gå over til lukkede oppdrettsanlegg
- 962 • Ikke tillate overfiske og sikre at fiskebestanden alltid er bærekraftig
- 963 • At næringa forplikter seg til å fortsatt bidra til opprydningsaksjoner av forurensning

964
965

966 **3.2.2 Bunntåling**

967 Ved bunntåling og snurrevadfiske skrapes trålpøsen langs havbunnen og drar inn store mengder
968 planter og bunndyr. Mange av disse artene er svært sårbare og overlever ikke trålingen. I tillegg virvles
969 det opp betydelige mengder sand som dreper mange organismer. Disse fiskeriene endrer strukturen
970 og funksjonen til økosystemene på kort og lang sikt.

971 Havforskningsinstituttet har dokumentert hvordan store havområder er pløyd og preget av disse
972 redskapene. Dette gjelder blant annet havbunnen på Tromsøflaket. Marinbiologer har over år hevdet
973 at tråling er den største trusselen mot det biologiske mangfoldet i havet.

974

975 AUF vil:

- 976 • Ha en fredning kystnære områder 10 nautiske mil utenfor grunnlinjen, gjeldende for aktive
- 977 redskaper som slepes langs sjøbunnen - som bunntål og snurrevad
- 978 • Ha en styrt avvikling av naturfiendtlig og miljøskadelig fiske med bunntål og snurrevad
- 979 • Avvikle kompensasjonsordningen for CO₂-avgiften til trålere
- 980 • At de mest miljøvennlige fiskerifartøyene i Norge, altså de som fisker med passive redskaper
- 981 som juksa, line og garn, blir prioritert når havressursene skal forvaltes
- 982 • Forby bentisk bunntåling
- 983

984

985 **3.2.3 Gruvedrift på havbunnen**

986

987 Det finnes lite kunnskap om konsekvensene av gruverdrift på havbunnen, ved å åpne for gruverdrift på
988 havbunnen risikerer vi å ødelegge naturen i havet med store konsekvenser for klima, natur, fiskeri og
989 andre havnæringer. Det er en risiko AUF ikke mener Norge skal ta. Norge har forpliktet seg til å
990 forvalte naturverdiene våre basert på tilgjengelig kunnskap og etter føre-var-prinsippet. Det må også
991 gjelde for dyphavet.

992 AUF mener vi må bruke penger på løsningene som vi vet vil bidra til å ta oss gjennom det grønne
993 skiftet. Det har vi ikke nok kunnskap til å slå fast at gruverdrift på havbunnen vil gjøre frem mot 2030
994 eller 2050, da behovet for mineraler er størst her og nå.

995

996 AUF vil:

- 997 • At Norge ikke skal drive med gruverdrift på havbunnen. Norge skal primært satse Norge på
- 998 sirkulære verdikjeder og forbruksreduksjon, og deretter på utvinning av mineraler på land.
- 999 Utvinning av mineraler til havs skal ikke tillates.
- 1000 • Norge skal jobbe internasjonalt for å sikre et globalt moratorium mot gruverdrift på havbunnen
- 1001 • Stoppe åpningsprosessen for gruverdrift på havbunnen, og støtte et moratorium på minimum
- 1002 10 år på all mineralvirksomhet til havs. Moratoriet skal opprettholdes frem til det er tilstrekkelig
- 1003 kunnskap om det marine miljøet og det er bevist at mineralvirksomhet til havs ikke vil skade
- 1004 naturen
- 1005 • Sikre at regelverket for utvinning for internasjonalt farvann under den internasjonale
- 1006 havbunnsmyndigheten ikke ferdigstilles før det er tilstrekkelig vitenskapelig kunnskap til å

1007 vurdere konsekvensene av virksomheten og man kan sikre effektivt vern av det marine miljø
1008 mot skadelige virkninger i tråd med Havrettskonvensjonen

1009 • Endre Havbunnsmineralloven så det lages et tydelig skille mellom åpning for leting og åpning
1010 for utvinning, og sikre en ny åpningsprosess med tilhørende strategisk konsekvensutredning
1011 før områder kan åpnes for utvinning

1012

1013 **3.2.4 Havvind**

1014 Havvind vil være avgjørende for å møte det økende behovet for fornybar energi i fremtiden. Likevel må
1015 etablering av nye havvindparker sees i sammenheng med naturen. Dette innebærer en grundig
1016 vurdering av mulige miljøpåvirkninger før konsesjoner blir gitt. Dette vet vi for lite om i dag. Det er
1017 nødvendig å utføre forskning og kartlegging for å forstå hvilke effekter havvindparker kan ha på
1018 maritime økosystemer og bruke denne kunnskapen til å minimere skadelige effekter. Det er også
1019 avgjørende å definere og verne sårbare og verdifulle områder mot havvind-utbygging.

1020

1021 AUF vil:

1022 • Vurdere naturhensyn ved utdeling av havvindkonsesjoner særlig i forhold til risikoen for
1023 artsmangfold

1024 • Forske på og kartlegge effektene havvind-utbygging har på maritime økosystemer

1025 • Definerte sårbare og verdifulle områder skal vernes for havvind-utbygging (SVOer)

1026 • Minimere inngrep der det foreligger store mengder karbon og finne løsninger for å redusere
1027 forurensning fra havvind produksjon

1028

1029

1030

1031 **3.3 Skog og myr**

1032 For å løse klimakrisen, må Norge ta vare på de naturlige karbonlagrene våre. Gjennom naturen har vi
1033 mange store karbonlagre som må utnyttes, og AUF ser viktigheten av å jobbe for å bevare mest mulig
1034 norsk natur. Norge er blant landene i Europa med mest myr, og myr er blant annet viktig for lagring av
1035 karbon. AUF vil verne mer mye enn vi gjør i dag, og arbeide for å restaurere mer myr som i dag er
1036 nedbygd.

1037

1038 AUF vil:

- 1039 • Fastsette et nasjonalt mål om naturlig karbonlagring for å sikre intakte naturtyper og
1040 økosystemer som bidrar med å binde og lagre karbon
- 1041 • Praktisere forbud mot nedbygging og oppdyrking av myr strengt
- 1042 • Restaurere ødelagt myr og torvmark i et høyt tempo
- 1043 • Lage en nasjonal verneplan for myr, slik at alle fylker har vernet et representativt utvalg av alle
1044 myrtyper
- 1045 • Sette krav om at særskilt karbonrike områder må synliggjøres og beskyttes i kommunale og
1046 nasjonale klimaplaner

1047
1048
1049

1050 **3.3.1 Skogdrift**

1051 Den norske skogsdriften er en viktig ressurs. Skogsdriften rommer flere tusen arbeidsplasser, og vil
1052 være viktig for å bidra til en bærekraftig omstilling. Den norske skogen tar opp store mengder CO2-
1053 ekvivalenter hvert eneste år, og er dermed en viktig bidragsyter i å binde og lagre karbon. Aktivt
1054 skogbruk bidrar også til biomasse, som kan erstatte fossile produkter. Samtidig går opptaket til skogen
1055 nedover hvert eneste år, så for å fortsatt kunne utnytte skogen som en ressurs, er man avhengig av å
1056 ta vare på den skogen vi har. Tiltak som økt ungskogpleie og flere livsløpstrær er viktige tiltak for å
1057 sikre at norsk skogsdrift vil være bærekraftig også i fremtiden.

1058

1059 AUF vil:

- 1060 • Sikre en forbedring av dagens skogsveinett for tømmertransport
- 1061 • Sørge for gode tilskuddsordninger for ungskogpleie
- 1062 • Fortsette satsingen på planting av nye trær i norske skoger
- 1063 • At all norsk skog skal kartlegges
- 1064 • At flatehogst skal begrenses og plukkhogst tas mer i bruk der dette er hensiktsmessig
- 1065 • Begrense nedbyggingen av norsk skog

1066
1067
1068

1069 **3.3.2 Naturskog**

1070 Tap av artsmangfold er en stor utfordring, og i den norske skogen lever det over 200 000 arter.
1071 Gjennom nedbygging av natur og flatehogst står mange arter i fare for å miste sitt livsgrunnlag. Derfor
1072 er det viktig at naturskogen i Norge, skog som er lite berørt av mennesker, vernes og at hogstmetoder
1073 som flatehogst begrenses.

1074

1075 AUF vil:

- 1076 • Sikre vern av skog som i dag defineres som naturskog
- 1077 • Verne 30 prosent av norsk skog innen 2030

1078

1079

1080

1081 **3.3.3 Tap av artsmangfold**

1082 Artsmangfoldet i verden i dag står i et kritisk veiskille, blant annet grunnet ødeleggelse av habitat,
1083 økende klimaendringer og en for stor utnyttning av naturressursene våre.

1084 Overutnyttelsen av naturressurser utgjør en av de største truslene mot planetens økosystemer og
1085 menneskelig velferd. Ifølge FNs naturpanel (IPBES) er opptil en million arter truet av utryddelse, og
1086 dette tapet har alvorlige konsekvenser for økosystemenes stabilitet, matproduksjonen og
1087 klimareguleringen.

1088

1089

1090

1091 **3.3.4 Dyrearter**

1092 Utfordringen rundt tap av artsmangfold er alvorlig, og kraftfulle tiltak er nødvendig. Egne tiltak for å
1093 bevare ville dyrs leveområder og beskytte truede dyrearter er blant de viktigste. Dette inkluderer
1094 etablering og utvidelse av verneområder. Videre må det samarbeides tett med lokalsamfunn og urfolk
1095 for å integrere deres kunnskap i bevaringsarbeidet og sikre bærekraftig forvaltning av naturressurser.

1096

1097 I tillegg vil vi oppdatere nasjonale og internasjonale rødlistene for å identifisere og beskytte flere
1098 prioriterte arter. Vi vil også styrke forskningen og innovasjonen innen bevaringsteknologi og
1099 bevaringsmetoder for å optimalisere våre innsatser og oppnå mer effektive resultater.

1100

1101 AUF vil:

- 1102 • Implementere strengere regler og retningslinjer for å redusere tap av artsmangfold.
- 1103 • Etablere og utvide nasjonale og internasjonale verneområder for å beskytte naturlige habitater
- 1104 for ville dyr.
- 1105 • Gjennomgå og oppdatere nasjonale og internasjonale rødlister for å identifisere flere
- 1106 prioriterte arter.
- 1107 • Øke antall prioriterte arter til 400 innen år 2030
- 1108 • Styrke forskningen og innovasjonen innen bevaringsteknologi og bevaringsmetoder.

1109
1110
1111
1112

1113 **3.3.5 Planter**

1114 I tillegg til å fokusere på beskyttelse av truede dyrearter, er det også avgjørende å adressere
1115 utfordringene knyttet til tap av biologisk mangfold på plantenivå. Studier indikerer at økningen i
1116 menneskelig aktivitet, inkludert arealendringer, avskoging og introduksjon av fremmede arter, har ført
1117 til dramatiske reduksjoner i planteartsmangfoldet over hele verden. Dette har omfattende
1118 konsekvenser for økosystemers stabilitet, matproduksjon og menneskelig velferd.

1119

1120 For å møte disse utfordringene, må vi fokusere på å bevare og beskytte truede plantearter, samt
1121 restaurere deres naturlige habitater. Dette vil innebære å identifisere og implementere tiltak for å
1122 bekjempe invaderende arter som truer det biologiske mangfoldet, samt å styrke lover og forskrifter for
1123 å beskytte sårbare planter.

1124

1125 AUF vil:

- 1126 • Identifisere og implementere tiltak for å bekjempe invaderende arter som truer det biologiske
- 1127 mangfoldet på plantenivå.
- 1128 • Styrke lover og forskrifter for å beskytte sårbare plantepopulasjoner og deres naturlige
- 1129 habitater.
- 1130 • Opprettholde genetisk mangfold innen truede populasjoner for å sikre tilpasningsdyktighet
- 1131 overfor endringer
- 1132 • Etablere statlige forskningsprosjekter som omhandler mulighetene innenfor genmodifisert mat

1133 • Åpne opp for videre endring av Norges genteknologilov og legge vitenskapelig dokumentasjon
1134 samt EUs regelverk til grunn, det skal alltid legges “føre var prinsipp” til grunn

1135 • Sikre fortsatt norsk eierskap av frøhvelvet på Svalbard, samt sikre utbedringer av frøhvelvet
1136 for fremtiden dersom klimaendringene gir varige endringer i permafrosten

1137

1138

1139

1140 **3.4 Areal**

1141

1142

1143 **3.4.1 Arealforvaltning**

1144 Den største trusselen mot naturen er arealendringer, og vi har gradvis bygget ned naturen og gjort oss
1145 offer for endringsblindhet. Resultatet er tap av artsmangfold og ødelagte økosystemer. AUF mener det
1146 er nødvendig med klarere rammer over arealforvaltning ved å lovfeste naturens betydning i plan- og
1147 bygningsloven. I dag ligger beslutningsmyndigheten til arealforvaltningen hovedsakelig hos
1148 kommunene. Ved at staten etablerer tydeligere retningslinjer for arealforvaltning, kan en ivareta
1149 kommunens selvbestemmelse og naturhensyn. Et viktig prinsipp for å ivareta naturvern hensyn er
1150 arealnøytralitet. Det handler om at ethvert tap av naturlig areal skal kompenseres ved å gjenopprette
1151 et tilsvarende areal et annet sted. Dette kan innebære restaurering av ødelagte økosystemer,
1152 rehabilitering eller skapelse av nye naturområder. Hvordan dette kan gjøres er avgjørende for å kunne
1153 bevare naturen.

1154

1155 AUF vil:

1156 • Endre plan- og bygningslovens formål, slik at naturmangfold synliggjøres som et av de
1157 viktigste hensynene og premissene loven skal ivareta

1158 • Lovfeste krav i plan- og bygningsloven om at planer eldre enn 10 år ikke gir grunnlag for
1159 behandling uten at kommunen har videreført planen for en ny tiårsperiode

1160 • Etablere en støtteordning for planvask av alle kommunale planer som er eldre enn fem år, og
1161 prioritere ordningen med årlig økning av tilførte midler over statsbudsjettet

1162 • Utarbeide klare nasjonale mål og retningslinjer for hva arealnøytralitet skal innebære, og stille
1163 krav om at alle kommuner skal innføre arealnøytralitet innen 2030

1164 • Verne de mest sårbare arealene slik at fremtidige generasjoner også får oppleve store
1165 sammenhengende områder med urørt natur i Norge.

- 1166
- Innføre en naturavgift, hvor pengene går til restaureringsfond.
- 1167
- At det offentlige skal prioritere å kjøpe tilbake store naturområder når disse er til salgs, både
- 1168 for å sikre ansvarlig naturforvaltning, at norske ressurser er på fellesskapets hender og av
- 1169 beredskapshensyn.
- 1170
- At det offentlige skal prioritere å kjøpe tilbake store naturområder når disse er til salgs, både
- 1171 for å sikre ansvarlig naturforvaltning, at norske ressurser er på fellesskapets hender og av
- 1172 beredskapshensyn.

1173

1174

1175

1176 **3.4.2 Landbruk**

1177 Naturressurser er grunnlaget for primærnæringer som gir oss mennesker mat og materialer. En stadig

1178 økende befolkning og økende økologisk fotavtrykk setter press på utnyttelse av naturressursene. I dag

1179 er mer enn halvparten av landbaserte økosystemer negativt påvirket av menneskelig aktivitet. I Norge

1180 lever de fleste rødlistede artene i områder knyttet til jordbruk og skogbruk.

1181

1182 For stor utnyttelse av naturressurser kan få negative konsekvenser for naturen og for menneskers

1183 livsgrunnlag. Drift av naturbaserte næringer på naturens premisser innebærer å bevare og styrke

1184 naturressursene. AUF vil drive på naturens premisser, slik at matsikkerhet, restaurering av

1185 naturmangfold og bevaring av økosystemfunksjoner sikres.

1186

1187

1188

1189 AUF vil:

- 1190
- Gjøre stedegen natur mindre sårbar ved å øke det biologiske mangfoldet og unngå større
- 1191 arealer med monokulturer tilknyttet ulike type arealbruk og landbruk
- 1192
- Sette mål om minst 25 prosent sprøytemiddelfritt økologisk landbruk
- 1193
- Etablere krav om permanente kantsoner der dyrket mark møter vann og vassdrag, forby
- 1194 høstpløying, og aktivt bevare og gjenskape fangdammer, våtmark, bekkeløp, myr, skog og
- 1195 annen naturbasert rensing som reduserer avrenningen fra landbruket
- 1196
- Redusere avrenning fra landbruket ved å etablere krav om permanente kantsoner der dyrket
- 1197 mark møter vann og vassdrag samt forby høstpløying
- 1198
- Aktivt bevare og gjenskape fangdammer, våtmark, bekkeløp, myr, skog og annen naturbasert
- 1199 rensing som reduserer avrenning fra landbruket

- 1200
- Øke gjødselavgiftene og styrke landbruksrådgivningen
- 1201
- Utarbeide en forpliktende plan for reduksjon av tilførsel av fosfor og andre næringsalter fra
- 1202
- landbruket til elver, innsjøer og fjorder
- 1203
- Innføre et avgiftssystem for omdisponering av dyrket og dyrkbar jord
- 1204
- Tillate bruk av enkelte genmodifiserte frø og dyrefôr i det norske landbruket, med EUs
- 1205
- regelverk til grunn

1206

1207

1208 **3.4.3 Grønne lunger og marka**

1209 Tilgang på nærnatur har stor betydning for livskvalitet og helse for enkeltmennesket. AUF mener det er

1210 en egenverdi å sikre mennesker tilgang til nærnatur uavhengig av hvor de bor. En økt andel av trær,

1211 grønt og rennende vann i urbane områder øker også livskvaliteten til mennesker på grunn av

1212 luftrensing, ly, skygge og ved å huse et mangfold av dyreliv.

1213

1214 AUF vil:

- 1215
- Innføre en allmenn rett til nærnatur, som pålegger kommunene å sikre at alle innbyggere har
- 1216
- trygg atkomst og kort avstand til sammenhengende turstinett og nærnaturterreng
- 1217
- Verne bymarker ved lov og etablere faste byggegrenser.
- 1218
- Tegne inn i kommuneplanenes arealkart tydelige byggegrenser for grønne buffersoner mot
- 1219
- bekker, vassdrag og sjø for å sikre disse mot nedbygging
- 1220
- Gi alle kommuneplaner tydelige bestemmelser om vern av store, gamle trær og viltvoksende
- 1221
- grønne flekker og parker i bymiljøet, og sikre sammenheng mellom disse
- 1222

1223

1224

1225 **3.4.4 Urfolks rett til naturen**

1226 Urfolk og nasjonale minoriteter lever ofte tett på naturen i områder med stor kulturell betydning.

1227 Enkelte av disse områdene kan være nødvendig å beslaglegge for å komme i mål med storsatsingen

1228 på fornybar energi. AUF mener at natur som er nødvendig for kulturell utøvelse, ikke skal bygges ned

1229 uten dialog med de berørte partene. I de tilfellene nedbygging er nødvendig, skal en redusere

1230 belastningen så mye som mulig og kompensere de berørte.

1231 AUF anerkjenner særlig samefolkets unike rolle og historie i Norge, og forplikter seg til å støtte
1232 samiske rettigheter og kulturer i kampen for klima- og miljørettferdighet. Samene har dype tradisjoner
1233 knyttet til bærekraftig bruk av naturressurser og ivaretagelse av økosystemer og AUF ser viktigheten
1234 av å inkludere samiske perspektiver i klima- og miljøpolitikken.

1235

1236 AUF vil:

- 1237 • At natur som brukes til kulturell næringsutøvelse ikke skal beslaglegges uten at de berørte
1238 partene inkluderes i beslutningsprosessen, særlig i spørsmål om bruk av land og ressurser.
- 1239 • Sikre passende og rettferdige tiltak som kompenserer og reduserer belastningen for urfolk ved
1240 nedbygging av natur.
- 1241 • Arbeide for å beskytte samiske næringer og kulturer, spesielt reindrift, fiske og håndverk, fra
1242 klimaendringer og inngrep i naturen.
- 1243 • Samarbeide med Sametinget og andre ressurser for å utvikle og bygge opp kunnskap om
1244 klimaendringers påvirkning på urfolk i Arktis
- 1245 • Arbeide for økt kunnskap om samisk kultur og deres rolle i miljø- og klimakampen blant
1246 ungdom og samfunnet generelt.

1247

1248

1249

1250 **3.5 Land**

1251 Norge er et land som er rikt på naturressurser og har store landarealer med ulike økosystemer og
1252 naturforekomster. Det finnes store muligheter for utvikling av både nye og eksisterende næringer på
1253 land, samtidig som det er avgjørende å finne balansegangen mellom vern av natur og utvikling for
1254 årene som kommer. For AUF er det viktig å forvalte områdene våre på en god og bærekraftig måte for
1255 fremtidige generasjoner, samtidig som vi kan utnytte ressursene Norge har.

1256

1257

1258

1259 **3.5.1 Mineraler**

1260 Norge er et land med betydelige forekomster av mineralressurser på land. Økt internasjonal
1261 etterspørsel etter mineraler og metaller gjør at næringen kan bli viktig for Norge på sikt. AUF
1262 vil kartlegge og legge til rette for utvinning av mineraler, samtidig som man sikrer god miljøforvaltning.

1263 Selv om man ser at mineraler er avgjørende i flere industrier, har utvinningen av disse ført med seg
1264 flere alvorlige utfordringer både for natur og mennesker. Derfor er det viktig at dersom Norge skal
1265 kunne dra nytte av sine ressurser, at det da innføres strenge retningslinjer for utvinningen av
1266 mineraler. Disse retningslinjene bør bygge på en miljøvennlig utvinningsprosess og inkludere
1267 rehabilitering av områder hvor det har vært gjort utvinninger.

1268 Det er behov for mer forskning på gjenbruk og resirkulering av mineraler, for å redusere avfall og
1269 behovet for ny utvinning. Dette inkluderer innovative metoder for å utvinne og resirkulere verdifulle
1270 metaller fra avfall, som elektronikk.

1271

1272 AUF vil:

- 1273 • Innføre strengere regulering og miljøkrav til utvinningsmetoder av mineraler
- 1274 • Implementere krav til rehabilitering av utvinningsområder
- 1275 • Innføre forbud mot dumping av gruveavfall i norske fjorder
- 1276 • Ha mer forskning på håndtering av gruveavfall
- 1277 • Ha mer forskning og utvikling av teknologier for gjenbruk og resirkulering av mineraler
- 1278 • Støtte til lokale produksjons- og resirkuleringsinitiativer for å diversifisere kilder til mineraler
- 1279 • At større konsekvensutredninger og konsesjoner skal vurderes og godkjennes av
1280 miljømyndighetene som har best kompetanse for å ivareta klima og natur
- 1281 • Sette konkrete krav i offentlige anskaffelser om bruk av resirkulert råstoff i sement og betong
- 1282 • Avklare eierskap og stille krav til opprydning av gamle og nedlagte gruver
- 1283 • Lage et statlig mineralselskap
- 1284 • Innføre hjemfallsrett for mineralnæringen
- 1285 • Fortrinnsvis benytte eksisterende gruver og bergverk for å hente ut mineraler med ny
1286 teknologi

1287

1288

1289 **3.5.2 Hytte**

1290 Verdien av å kunne oppleve norsk natur gjennom for eksempel hytter er stor for enkeltmennesket,
1291 derfor ønsker AUF at alle mennesker skal ha muligheter til det. Selv om hytter bidrar til fine
1292 naturopplevelser for enkeltmennesket, bidrar også utbyggingen til nedbygging av viktig natur, spesifikt
1293 myr. For å hindre naturtapet i Norge mener AUF at det ikke skal bygges flere hytter utenfor

1294 eksisterende hyttefelt. I årene fremover må det heller satses stort på hyttedeling.

1295

1296

1297

1298 AUF vil:

1299 • Opprette flere tjenester for hyttedeling, samt gi insentiver for å gjøre det lønnsomt å drive med
1300 hyttedeling

1301 • Sikre en bedre kommuneøkonomi så kommunene ikke tar kortsiktige valg og bygger ut urørt
1302 natur

1303 • Forby nye hyttefelt og bygging av alle hytter som bygger ned natur

1304

1305 **Mindretallets dissens v/ Tobias, Sandra, Julia, Agnete og Fredrik:**

1306 **Bytte ut brødtekst og kulepunkt i kapittel 3.5.2 Hytte med:**

1307

1308 ***I Norge har vi en lang tradisjon med å både oppleve og leve i naturen. Sammen med***
1309 ***velstandsutviklingen i Norge har nordmenn i stadig større grad trukket ut naturen gjennom***
1310 ***både egen og andre hytter. Ønsket om nærhet til naturen og avkobling fra livet i byene har vært***
1311 ***en stor pådriver for byggingen av de om lag 450 000 hyttene vi finner rundt om i landet. Mens***
1312 ***fritidsboliger i mange land knyttes til overklassen, har det i Norge vært arbeiderklassen og***
1313 ***vanlige folk som har stått for bygging av hytter.***

1314

1315 ***Samtidig som hyttekulturen er en viktig del av norsk identitet, er det viktig å erkjenne at den***
1316 ***storstilte utbyggingen har lagt press på naturen. Mens hytta på 60-tallet var rundt 50***
1317 ***kvadratmeter uten innlagt vann, kloakk og strøm er det i dag ikke uvanlig å se hytter opp mot***
1318 ***150 kvadratmeter med innlagt vann, internett, og både én og to TVer. Det er positivt at***
1319 ***hyttekulturen utvikler seg med tiden, og at hyttenes vann og avløp håndteres av rensestasjoner***
1320 ***fremfor å gå rett ut i naturen. Likevel er det en negativ utvikling at hyttene blir stadig større,***
1321 ***bryter med naturen og nye hyttefelt båndlegger store naturområder. AUF mener at vi fremover***
1322 ***må stille strengere krav til hyttebygging for å hindre nedbygging og forurensning av naturen.***

1323

1324 **AUF mener at:**

1325 • ***Vi skal bevare hyttekulturen i Norge, og det skal fremdeles tillates å bygge nye hytter***
1326 ***og hyttefelt.***

- 1327 • **Utrede makstak for antall hytter i en kommune, basert på kommunens befolkningstall**
1328 **og geografiske størrelse, samt innføre makstak for antall nye hytter per år.**
- 1329 • **Kommuner plikter å verne minst 30 prosent av aktuelle utbyggingsområder mot**
1330 **hyttebygging.**
- 1331 • **Stille krav i plan- og bygningsloven om størrelse og utforming av hytter for å minimere**
1332 **båndlegging av areal og inngrep i naturen både visuelt og fysisk.**
- 1333 • **Sikre en god kommuneøkonomi for å forhindre at kommunene gjør kortsiktige valg om**
1334 **utbygging på bekostning av natur.**
- 1335 • **Forby bygging av hytter i myrområder og andre særlig sårbare områder.**
- 1336 • **Legge til rette for økt bruk av hyttedelingstjenester.**

1337

1338

1339

1340

1341

1342

1343 **3.5.3 Transport**

1344 Elektrifisering av kjøretøy, forbedring av kritiske veistrekninger og en sterkere satsing på
1345 kollektivtrafikk er nødvendige tiltak for å redusere store mengder klimagassutslipp. Transport, og
1346 spesielt veitrafikk, påvirker også naturen i form av lokal luftforurensing. Noen områder er hardere
1347 rammet av luftforurensing og AUF mener derfor at det må settes i gang tiltak for å forbedre
1348 luftkvaliteten der det trengs.

1349 Ved høy hastighet blir energiforbruket til det enkelte kjøretøy høyere. Samtidig er det også en
1350 eksponensiell vekst i støyen fra dekkene til kjøretøyene, og økt utslipp av mikroplast i sammenheng
1351 med høyere hastighet. Høyere hastigheter krever også at veiene dimensjoneres annerledes, med
1352 bredere bredde og rettere strekninger. AUF mener at nye veier skal bygges etter en standard som ikke
1353 åpner for en økning i fartsgrense fra dagens standard hvor man tar mer hensyn til natur.

1354

1355 AUF vil:

- 1356 • Se på muligheten for at tiltak som lavutslippssoner og datokjøring kan brukes oftere i områder
1357 som sliter med luftforurensing
- 1358 • At fartsgrenser skal i større grad vurderes i sammenheng med luftforurensning og svevestøv
- 1359 • At det skal gis insentiv for å få flyttet gods fra vei over på sjø og bane der det er mulig

- 1360
- Det innføres piggdekkavgift i alle store byer i Norge
- 1361
- Nye veier skal bygges etter en standard som ikke åpner for en økning i fartsgrense fra dagens
- 1362
- standard hvor man tar mer hensyn til natur
- 1363
- All veiutbygging i Norge skal gjennomføres ut i fra et prinsipp om forbedring av eksisterende
- 1364
- veier og ikke nye utbygginger

1365
1366
1367

1368 **3.5.4 Vannkraft og vassdrag**

1369 Vannkraft er en sentral energikilde som gir Norge betydelige energireserver. Samtidig spiller
1370 vannkraftverk en nøkkelrolle i norsk beredskap ved å bidra til å dempe flom og flomskader. Likevel
1371 bringer utbyggingen av vannkraft med seg potensielle konsekvenser for sårbare økosystemer og
1372 vassdrag.

1373

1374 Norge har til stor del vært forsynt med ren energi fra vannkraftverkene våre. Flere norske
1375 vannkraftverk er i dag til dels utdaterte, og må oppgraderes for å produsere mer strøm.

1376 Samtidig må vi snu hver en stein for å sikre at vi har nok grønn kraft for framtida
1377 Norge styrer rett mot et kraftunderskudd i alle landets fylker innen 2030, noen trolig før. For å løse
1378 klimakrisen må vi utnytte den grønne kraften i vannet vårt og åpne for å skånsomt utbygge i flere
1379 vassdrag.

1380

1381 AUF vil:

- 1382
- At det offentlige skal eie Norges vannkraftressurser
- 1383
- Hente ut potensialet i eksisterende vannkraftverk ved å satse på opprusting og utvidelse, og
- 1384
- videreføre flomvern
- 1385
- Sikre opprettholdelse av elvenes naturlige hydrologi for å minimalisere negative påvirkninger
- 1386
- på vassdrag.
- 1387
- Utvikle restaureringsprogrammer for å kompensere tap av økosystemtjenester, inkludert
- 1388
- habitatrestaurering.
- 1389
- Konstruere fisketrapper for å gjenopprette naturlige migrasjonsruter for fisk.
- 1390
- Involvere lokalsamfunn i beslutningsprosesser for å ta hensyn til deres interesser og
- 1391
- bekymringer.

- 1392 • Implementere strenge reguleringer for å begrense inngrep i naturområder under
1393 vannkraftutbygging.
- 1394 • Gjennomgå planer for alle vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av
1395 kraftproduksjon
- 1396 • Legge til rette for kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i
1397 vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det
1398 går på særlig bekostning av natur og miljøhensyn

1399

1400 ***Mindretallets dissens v/ Halvor, Gaute, Agnete og Tobias:***

1401 ***Stryke siste avsnitt fra linje 1374 til 1379 og kulepunkt fra linje 1390 til 1398. Nytt siste avsnitt***
1402 ***og kulepunkt:***

1403

1404 ***I Norge er det et fåtall av landets vassdrag som har fått et varig vern mot vannkraftutbygging.***

1405 ***Dette vernet er gitt for å bevare de naturlige og økologiske verdiene i disse elvene. Å åpne et***

1406 ***varig vernet vassdrag for utbygging vil undergrave hele verdien og integriteten av vern.***

1407 ***Dersom varige vern settes til side vil det skape presedens som undergraver hele grunnlaget for***

1408 ***verneordningene. Det kan føre til at andre verneområder også blir sett på som midlertidige eller***

1409 ***mindre viktige, noe som svekker den samlede innsatsen for naturvern.***

1410

1411 ***AUF vil:***

- 1412 • ***Ikke åpne varige vernede vassdrag***

1413

1414

1415

1416 **4. AUFs klimabudsjett**

1417

1418 Dette er AUF sitt klimabudsjett som peker på konkrete tiltak som vil føre til nok utslippskutt innen 2030

1419 og styrket også frem mot 2050. Budsjettet peker på konkrete betydelige utslippskutt som kan gjøres

1420 for å nå klimamålene, samtidig er det nødvendig å se disse i sammenheng med resten av programmet

1421 for å se hvordan samfunnet må omstilles for å lykkes med et effektivt og rettferdig grønt skifte. Disse

1422 tallene er med utgangspunkt i fra 2024, noe som resulterer i at for hvert år man venter med å innføre

1423 tiltakene vil andelen tiltak som må iverksettes økes.

1424
1425
1426

1427 **4.1 Olje og gass**

1428 Dette er tiltak for utslippskutt i olje- og gasssektoren som totalt vil resultere i kutt av kan regne med
1429 minst 10 mt CO2 innen 2030:

- 1430 • Elektrifisere sokkelen
- 1431 • Ikke tillate ny leting eller utvinning av olje og gass på norsk sokkel
- 1432 • Legge ned olje- og gassfelt før endt levetid gjennom en styrt avvikling av petroleumsindustrien

1433
1434
1435
1436

1437 **4.2 Transport**

1438 Dette er tiltak for utslippskutt i transportsektoren som totalt vil resultere i kutt av 7,89 mt CO2 innen
1439 2030:

- 1440 • Utslippsfritt nybilsalg fra 2025
- 1441 • Elektrifisering og utslippsfritt kollektivtrafikk, varebil- og lastebiltrafikk
- 1442 • Elektrifisering og utslippsfri luftfart og maritimt

1443
1444
1445
1446

1447 **4.3 Industri og bergverk**

1448 Dette er tiltak for utslippskutt innen industri og bergverk som totalt vil resultere i kutt av minst 10,93
1449 tonn CO2 innen 2030:

- 1450 • Utbygge CCS på alle industrifelt
- 1451 • Strengere klimakrav i CO2-kompensasjonsordningen
- 1452 • Forby fossil fyring

1453

1454

1455

1456 **4.4 Jordbruk**

1457 Dette er tiltak for utslippskutt i jordbruket som totalt vil resultere i kutt av 1,1 mt CO2 innen 2030:

- 1458 • Strengere klimakrav i jordbruksavtalen
- 1459 • Overgang fra rødt kjøtt til plantebasert kost og fisk
- 1460 • Halvere matsvinnet innen 2030

1461

1462

1463

1464

1465 **4.5 Avfall**

1466 Dette er tiltak for utslippskutt i avfallssektoren som totalt vil resultere i kutt av 0,79 mt CO2 innen 2030:

- 1467 • Ha en storsatsing på karbonfangst og lagring på de største avfallsanleggene i Norge
- 1468 • Innføre metan-reduserende tiltak på gamle søppelfyllinger

1469

1470

1471

1472

1473 **4.6 Oppvarming av bygg**

1474 Dette er tiltak for utslippskutt i oppvarming av bygg som totalt vil resultere i kutt av 0,11 mt CO2 innen
1475 2030:

- 1476 • Innføre forbud mot all fossil oppvarming (gass) i eksisterende bygg og til byggeplasser fra
1477 2025
- 1478 • Innføre forbud mot bruk av fossil olje og gass også i fjernvarme innen 2024

1479

1480

1481

1482

1483 **5. Veien mot 2050**

1484 Så godt som alle klimagassutslipp i Norge bør fjernes for godt innen 2050 for at
1485 Norge skal nå målene i Parisavtalen. AUF mener at det ikke er et alternativ å ikke nå disse målene.
1486 Det innebærer at alle sektorer må gjennom omfattende endringer og trapper opp alle
1487 utslippsreducerende tiltak.

1488

1489 I et 2050-perspektiv er ikke spørsmålet hvilke utslipp som skal kuttes, men heller hvilke få utslipp som
1490 fortsatt skal være igjen. Omstillingen vil innebære vanskelige avveininger mellom hvilke sektorer som
1491 kan stå for de små gjenværende utslippene. Jordbruk er en sektor der det kan være vanskelig å fjerne
1492 alle utslipp innen 2050 samtidig som man viderefører norsk landbruk. Dersom noen sektorer skal ha
1493 utslipp i 2050 må CO₂-opptak og økes. Likevel er potensialet for CO₂-fjerning begrenset og burde
1494 ikke ses på som en mulighet for å fortsette å videreføre klimagassutslipp etter 2050.

1495

1496

1497 AUF vil:

- At Norge skal kutte 95% av utslippene innen 2050

1499

1500

1501 **Ordliste**

1502 **CBAM** - Carbon Boarder Adjustment Mechanism. EUs karbontoll som går ut på å betale for
1503 karbondioksidavtrykk

1504

1505 **Energiklasse**: En gradering av hvor mye energi et bygg er laget for å bruke. Skalaen går fra A til G,
1506 hvor A er best.

1507

1508 **Enova**: Et foretak som ligger under Klima- og miljødirektoratet. Enova blir finansiert gjennom
1509 Energifondet og har som mål å kutte i klimautslipp, bidra til utvikling av klima- og miljøteknologi, bidra
1510 til mer effektiv energibruk

1511

1512 **Godstransport**: Transport der eiendeler (gods) flyttes fra ett sted til et annet, i fast eller flytende form

1513

1514 **CO₂-kompensasjonsordningen**: Etter at man fikk kvoter for CO₂ i EU i 2005, valgte regjeringen å
1515 lage en ordning slik at viktig industri fikk utbetalt et beløp årlig for å motvirke høye strømpriser som

1516 kom som følge av kvoter. Dette for å forhindre utflagging av norsk industri som faktisk fikk energien sin
1517 fra i hovedsak fornybar kraft.

1518

1519 **CCS:** En forkortelse for karbonfangst- og lagring. Dette innebærer å fange karbondioksid for å så lagre
1520 den slik at karbonen ikke kommer i atmosfæren

1521

1522 **CCU:** En forkortelse for karbonfangst og -utnyttelse. Dette er prosessen med å fange karbondioksid
1523 fra industrielle prosesser og benytte denne videre i industrielle prosesser.

1524

1525 **Karbonfjerning:** Aktiviteter som bidrar til å fjerne CO₂ fra atmosfæren. Dette er noe annet enn fangst
1526 av CO₂ fra fossile kilder (karbonfangst). Naturlig karbonfjerning er det samme som opptak av CO₂ i
1527 skog- og arealbrukssektoren.

1528

1529 **Jordbruksavtalen:** En avtale mellom de to bondeorganisasjonene Norges Bondelag og Norsk Bonde-
1530 og Småbrukarlag og staten om kravene til det norske landbruket

1531

1532 **Fjernvarme:** Fjernvarme er et energisystem der energi til oppvarming produseres ett sted og
1533 anvendes et annet sted. Denne produseres ofte i industrien med bruk av kjølevann f.eks.

1534

1535 **Spillvarme:** Luft, vann eller damp som blir til i industrien og som ikke blir brukt videre, og går
1536 til "spille".

1537

1538 **Kvotepiktig sektor:** Kvotepiktig sektor er utslippskategoriene som er omfattet av Det er
1539 kvotesystem. Det er blant annet treforedling, fjernvarme, gasskraftverk, gassterminaler, offshorefelt,
1540 raffinerier, mineralsk produksjon, stålproduksjon, aluminium, ferrolegering, kjemisk industri, luftfart og
1541 annen industri

1542

1543

1544

1545 **Ikke-kvotepiktig sektor:** Utslippskategoriene som ikke er omfattet av EUs kvotesystem, ofte kalt
1546 "ikke-kvotepiktig sektor" omfatter hovedsakelig veitrafikk, jordbruk, avfall og avløp, bygg og anlegg,
1547 samt deler av industri-, olje- og gass og energiforsyning.

1548

1549 **EUs kvotesystem:** EUs klimakvotesystem fungerer ved at det settes et tak som sier hvor mange
1550 CO2-ekvivalenter som maksimalt kan slippes ut fra år til år.

1551

1552 **SVO:** En betegnelse for særlig verdifulle og sårbare områder i havet. Dette er områder som har
1553 vesentlig betydning for det biologiske mangfoldet og den biologiske produksjonen i havområdet.

1554

1555 **Petroleumsindustrien:** Er en samlebetegnelse på industri som baserer seg på utvinning av fossile
1556 energikilder som olje, gass og kull.

1557

1558 **Moratorium:** Når en part(en stat) eller flere parter stopper eller forbyr seg selv en type virksomhet
1559 eller handling.

1560

1561 **Havvindkonsensjoner:** Er en tillatelse fra Stortinget for å bygge ut havvind.

1562

1563 **Flatehogst:** Når de aller fleste trærne på en hogstflate hogges ned.

1564

1565 **Genteknologilov:** Lov som regulerer fremstilling og bruk av genmodifiserte organismer.

1566

1567 **Hydrologi:** Vitenskapen om vannets forekomst, kretsløp og fordeling på landjorden.

1568

1569 **CO2-ekvivalenter:** En enhet som brukes til å måle utslipp i for eksempel et klimaregnskap.

1570

1571 **Grått hydrogen:** Omtrent 96 prosent av alt hydrogen vi produserer i dag er såkalt grått hydrogen, og
1572 kommer fra kull, olje eller naturgass.

1573

1574 **Blått hydrogen:** Produksjon av blått hydrogen tar i bruk kull, olje eller naturgass, men ved å skille ut
1575 CO₂, transportere og lagre denne blir produksjonen utslippsfri

1576

1577 **Grønt hydrogen:** Grønt hydrogen lages av elektrisitet og fortrinnsvis fornybar kraft.

1578

1579 **Hjemfallsretten:** Hjemfallsrett er en rettighet det offentlige har til å overta et anlegg uten betaling når
1580 konsesjonen for anlegget utløper.

1581

1582

1583

1584

1585

1586

1587

1588

1589 Forsidedesign: Erlend Birkeland

1590 Side **41** av **41**

1591